

Sisukord

Sisukord	1
1. Asutused ja nende funktsioonid jõudluskontrolli korraldamisel	2
1.1 Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	2
1.2 Põllumajandus- ja Toiduamet	3
1.3 Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet	4
1.4 Eesti Tõusigade Aretusühistu	5
1.5 Eesti Tõuloomakasvatuse Liit	5
2. Jõudluskontrolli reguleerivad seaduslikud aktid	6
3. Jõudlusandmete kogumise süsteem	7
4. Jõudluskontrolli alustamine	8
5. Jõudluskontrollialuste sigade märgistamine	9
5.1 Emiste ja kultide märgistamine	9
5.2 Noorsigade märgistamine	11
Erinevad märgistamisvõimalused	12
6. Sigade tõud, tõutähised ja -koodid	15
7. Põlvnemis- ja jõudlusandmete registreerimine	16
7.1 Seemendusandmete registreerimine	17
7.2 Poegimisandmete registreerimine	18
7.3 Karjatesti andmete registreerimine	20
7.6 Rümpade mõõtmine ja andmete registreerimine	29
8. Andmevahetus loomapidaja ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i vahel	31
9. Vastutus jõudlusandmete kogumisel ja säilitamisel	32
10. Jõudluskontrollis kasutatavad mõisted ja nende lühendid	33
11. Sigade staatused ja nende muutumine	37
12. Toodangu arvutamine	38
13. Sigade geneetiline hindamine ja tulemuste avaldamine	42
13.1 Seemendusjaama kultide aretusväärtused	43
13.2 ETSAÜ kultide efektiivsus	46
13.3 ETSAÜ kultide tütarde keskmine viljakus ja aretusväärtused	47
13.4 ETSAÜ kultide järglaste lihajõudlus	48
13.5 Viimasel kuul testitud noorsigade paremik	48
14 ETSAÜ konsulentidele ja farm spetsialistidele	49
14.1 Hinnang kultide ümberindlusele	49
14.2 Hinnang kasutatud kultidele	50
14.3 Karja emiste viljakus ja aretusväärtused	50
14.4 Karja pesakondade viljakusindeksid	51
14.5 Paaride valik	51
14.6 Sperma kvaliteet	51
14.7 Poegimiskord	52
14.8 ETSAÜ kuldid	53
15. ETSAÜ konsulentidele	53
16. Jõudluskontrolli lepingu muutmine, kehtivus ja lõppemine	53

1. Asutused ja nende funktsioonid jõudluskontrolli korraldamisel

1.1 Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS (EPJ) on riigi osalusega äriühing. EPJ missiooniks on loomapidajate varustamine usaldusväärsete andmete ja kvaliteetse teenusega tõuaretustöö läbiviimiseks. EPJ põhiülesandeks on põllumajandusloomade põlvnemis- ja jõudlusandmete kogumine, töötlemine ja analüüsimine; riikliku sõltumatu piimakvaliteedi tagamine. EPJ tegeleb piimaveiste-, lihaveiste-, sigade- ja kitsede jõudluskontrolliga, loomade geneetilise hindamise ning toorpiima kvaliteedi sõltumatu määramisega. Lisaks kontrollitakse piimameetreid. EPJ müüb veiste, kitsede, sigade ning lammaste kõrvamärke ning väljastab asenduskõrvamärke. EPJ on ICARi ning INTERBULLi liige (1995. aastast). ICAR (Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee) kehtestab jõudluskontrolli ning loomade aretusväärtuste määramise rahvusvahelised nõuded ja standardid. INTERBULL on ICARi alamkomitee, mis kehtestab piimaveiste geneetilise hindamise meetodite rahvusvahelised standardid ja korraldab rahvusvahelist hindamist. Alates 2009. aasta novembrist on Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i (endine Jõudluskontrolli Keskus) õigus kasutada ICARi kvaliteedimärki ICAR Certificate of Quality. Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i tööd juhivad nõukogu ja juhatus. EPJ koosseisus on kolm osakonda, kelle ülesanded ning tegevusala on järgmised:

- Infotehnoloogia osakond – tagab asutuse infotehnoloogiliste vahendite st. arvutivõrgu, riist- ja tarkvaraliste vahendite funktsioneerimise ning nende pideva kaasajastamise, samuti andmete ja failide archiveerimise. Osakonnas arendatakse uusi jõudluskontrollialaseid rakendusi ning hooldatakse olemasolevaat tarkvara. Osakonna töötajad tegelevad ka põllumajandusloomade geneetilise hindamisega, hindamistulemuste analüüsimise ja propageerimisega ning koostöö arendamisega rahvusvaheliste aretusalaorganisatsioonidega.

- Klienditeeninduse osakond – koolitab ja nõustab kliente ning jõudlusandmete kogujaid, kontrollib jõudluskontrolli eeskirjade täitmist karjades, osaleb EPJ teenuste arendamisel, korraldab kõrvamärkide ja jõudluskontrolli tarvikute müüki. Osakonna töötajad sisestavad klientidelt saabunud andmed EPJ andmebaasi, ühendavad klientidelt saadud andmed laborist tulnud analüüsitulemustega, parandavad andmete töötlemise käigus avastatud vead ning väljastavad jõudluskontrolli tulemused. Klienditeenindus haldab EPJ veebirakenduste kasutajaõigusi.

- Labor – määrab jõudluskontrolli piimaproovide rasva-, valgu- ja karbamiidi- ja BHB-sisalduse ning somaatiliste rakkude arvu. Samuti teostatakse laboris lisateenuste (Mastiit 16, Tiinuse test piimast jne) analüüsid. Piimatööstustele määratakse toorpiimaproovide rasva-, valgu- ja laktoosisisaldus, külmumispunkt ja somaatiliste rakkude arv, karbamiidisaldus, üldbakterite arv ning pidurdusainete olemasolu piimas. EPJ laboratoorium on akrediteeritud alates 1999. aastast ning töötab vastavalt standardile "Katse- ja kalibreerimislaborite kompetentsuse üldnõuded" (EVS EN ISO/IEC 17025:2006) kui katselaboratoorium piimaanalüüsides valdkonnas. See tähendab, et laboratoorium tegutseb kvaliteedisüsteemi kohaselt, on tehniliselt ja töötajatega komplekteeritud ning väljastab nõuetekohaselt analüüsitulemusi.

Sigade jõudluskontrolli korraldamiseks on sõlmitud koostööleping ETSAÜga.

Kontaktandmed:

F. Tuglase 12, Tartu linn, 50094.

Tel: 372 738 7700

Faks: 372 738 7702

E-post: epj@epj.ee

<http://www.epj.ee>

1.2 Põllumajandus- ja Toiduamet

Põllumajandus- ja Toiduamet on kogu toidutarneahela järelevalvet hõlmav uus riigiasutus, mis alustas tööd 1. jaanuaril 2020. Amet moodustati Veterinaar- ja Toiduameti ning Põllumajandusameti ühinemisel ja tegevusvaldkondadeks on:

- Toidu- ja söödaohutus
- Loomatervis ja -heaolu
- Põllumajandusloomade aretus
- Maaparandus ja maakasutus
- Taimekaitse ja taimetervis
- Taimne paljundusmaterjal, väetis
- Mahepõllumajandus ja kutseline kalapüük ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ning maaelu ja põllumajandusturu korraldamine.

Ameti ülesanded põhimääruse järgi on järgmised:

- täidab tegevusvaldkonna õigusaktides sätestatud ülesandeid, korraldab ja teostab riiklikku ja haldusjärelevalvet (edaspidi koos järelevalve), teeb majandustegevusteate, tegevusloa või muu loa menetlemise käigus nõuetekohasuse kontrolli ja viib läbi muud haldusmenetlust;
- kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses ning menetleb väärtegeusid;
- täidab oma tegevusvaldkonnas riikliku pädeva ja kontaktasutuse ülesandeid rahvusvaheliste organisatsioonide ja Euroopa Liidu koostöövõrgustikus ja kiirhoiatussüsteemis;
- täidab Euroopa Komisjoni otsusega maaelu arengu toetamiseks heaks kiidetud arengukava, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika, kalanduspoliitika kalandusturu korraldamise abinõude ning maaelu ja põllumajandusturu korraldamise riiklike abinõude rakendamiseks vajalikke ülesandeid;
- tegutseb riikliku alkoholiregistri, riigi toidu ja sööda käitlejate registri, kutselise kalapüügi registri, maaparandusalal tegutsevate ettevõtjate registri, maaparandussüsteemide registri, taimetervise registri, taimekaitsevahendite registri, mahepõllumajanduse registri, väetiseregistri ja sordiregistri volitatud töötlejana ning veterinaararstide registri vastutava ja volitatud töötlejana ning peab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 61 lõikes 3 nimetatud andmekogu;
- töötab välja ameti strateegilised arengudokumendid ning korraldab nende elluviimise ja tulemuste hindamise;
- analüüsib tegevusvaldkondades olukorda riigis ning osaleb oma tegevusvaldkonnaga seotud poliitika, strateegia, rahvusvahelise arengudokumendi ja projekti väljatöötamisel ja elluviimisel;
- teeb ettepaneku õigusakti väljatöötamise või muutmise kohta ning annab

- arvamuse ameti tegevusvaldkonnaga seotud õigusakti eelnõu kohta;
- teeb oma pädevuse piires koostööd teise valitsusasutuse, valitsusasutuse hallatava riigiasutuse, kohaliku omavalitsuse üksuse, erialaliidu ja ühendusega ning välisriigi asjakohase ametiasutuse ja rahvusvahelise organisatsiooniga;
 - osaleb oma tegevusvaldkonnas Euroopa Liidu otsustusprotsessis ja Euroopa Liidu asutuste töös, töötab välja Euroopa Liidu otsustusprotsessis osalemiseks vajaliku seisukoha projekti ning esitab asjakohase aruande ja teabe;
 - täidab õigusakti, välislepingu või ametkondliku välislepinguga temale pandud ülesandeid;
 - korraldab koolitust vastavalt oma tegevusvaldkonnale;
 - volitab laboratooriume järelevalve käigus võetud proovide analüüsimiseks;
 - osutab otseseid avalikke teenuseid ja arendab nende kvaliteeti, sealhulgas töötleb isikuandmeid;
 - korraldab oma tegevusvaldkonnas ennetustegevust ja avalikkuse teavitamist ohtudest ning juurdepääsu ameti valduses olevale avalikule teabele;
 - täidab muid temale õigusaktiga pandud ülesandeid, samuti ministri või ministeeriumi kantsleri antud ülesandeid.

Kontaktandmed:

Teaduse 6a, Saku, Harjumaa 75501

Tel: 372 605 1710

E-post: pta@agri.ee

<https://pta.agri.ee/>

1.3 Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA) on Põllumajandusministeeriumi haldusalas olev valitsusasutus. PRIA ülesandeks on riiklike toetuste ning Euroopa Liidu põllumajanduse ja maaelu arengu toetuste, Euroopa Kalandusfondi toetuste ja turukorralduslike toetuste andmise korraldamine, seadusega ettenähtud põllumajandusega seotud riiklike registre ja muude andmekogude pidamine, nende andmete töötlemine ning analüüsimine.

PRIA ülesandeks on erinevate toetuste menetlemise kõrval ka riiklike registre – põllumajandusloomade registri ning põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri pidamine. Põllumajandusloomade registrisse kantakse andmed identifitseeritud põllumajandusloomade, loomapidamiskohtade, mesilate, tunnustatud tapamajade ning loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete käitlemise ettevõtete kohta.

Põllumajandusloomade registrisse kantud andmete abil on võimalik ennetada ja likvideerida loomade nakkushaigusi. Põllumajandusloomade registreerimine riiklikus registris on üheks eelduseks tootjatele loomadega seotud toetuste maksmisel.

Kontaktandmed:

Tähe 4, Tartu 51010,

Tel: 372 737 1200, Faks: 372 737 1201

<http://www.pria.ee/>

1.4 Eesti Tõusigade Aretusühistu

Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) on tõuaretusorganisatsioon, mis koordineerib sigade tõuaretust. Ühistu eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse, milles liikmed osalevad hankijate, tarnijate ja teenuse kasutajatena. ETSAÜs aretatakse ja levitatakse kõrge väärtusega tõusigu, et tagada sigade jõudlusvõime kasv, geneetilise väärtuse suurenemine ning seakasvatuse majanduslik tasuvus.

Ühistu tegevusaladeks on:

1. tõuaretusalase töö korraldamine ja analüüs;
2. koolitus ja konsultatsiooniteenuste osutamine
3. tõumaterjali, tõukarjade ja farmerite hindamine ja tunnustamine;
4. tõunoorsigade testimine ja kõrgväärtusliku aretusmaterjali levitamine;
5. jõudluskontrolli läbiviimine ja geneetilise väärtuse hindamine;
6. tõusigade sperma ostu-müügi ning kunstliku seemenduse korraldamine;
7. seakasvatussaaduste kokkuostu, ümbertöötlemise ja realiseerimise korraldamine;
8. tõuraamatute ja aretusregistrite pidamine ning põlvnemistunnistuste väljaandmine;
9. seakasvatuse- ja tõuaretusalaste väljaannete kirjastamine;
10. sigade ostu ja müügi korraldamine;
11. karantiniseerimise korraldamine;
12. söötade, söodakomponentide ja tarvikute ostu-müügi korraldamine.

Sigade jõudluskontrolli korraldamiseks on sõlmitud koostööleping EPJga.

Kontaktandmed:

51015 Tartu maakond, Aretuse 2, Märja

Tel.: 749 3144

Faks 749 3127

e-post: estpig@estpig.ee

<http://www.estpig.ee>

1.5 Eesti Tõuloomakasvatuse Liit

Eesti Tõuloomakasvatuse Liit (ETLL) on mittetulundusühing, mille eesmärgiks on Eestis aretatavate looma- ja linnutõugude genofondi säilitamine ja rikastamine, nende geneetilise potentsiaali suurendamine, tõuaretusalase teadustöö ja tegevuse arendamine.

Oma eesmärkide saavutamiseks ETLL:

1. edendab tõuloomakasvatust Eesti Vabariigis;
2. vajadusel esindab oma liikmete ühishuve riiklikes, ühiskondlikes ja rahvusvahelistes organisatsioonides;
3. arendab koostööd tõuaretust toetavate ja loomakasvatust tervikuna edendavate põllumajanduslike liitude ja ühendustega;
4. teeb Vabariigi Valitsusele ettepanekuid riigi eelarvest loomakasvatusele eraldatavate vahendite jaotamiseks ning selle valdkonna maksu-, krediidi- ja tollipoliitika kujundamiseks;
5. osaleb loomakasvatusalaste õigusaktide väljatöötamisel ning avalikustab oma seisukohti nimetatud küsimustes;
6. toetab tõuaretus- ja tõuloomakasvatusalast haridust ja teadust, korraldab ümber- ja täiendõpet;
7. kogub, süstematiseerib, propageerib ja kirjastab tõuaretus- ja

- tõuloomakasvatusalast materjali ja informatsiooni;
8. korraldab tõuloomade ja -lindude ülevaatusi, näitusi, samuti tõuaretajate võistlusi ja konkursse;
 9. üldistab ja levitab tõuaretusalaseid kogemusi, teenindus- ja majanduskogemusi, kogub, süstematiseerib ja säilitab informatsiooni turukonjunkturi ja toodangu konkurentsivõimelisuse kohta;
 10. aitab leida koostööd ja lepingupartnereid ETLLi liikmetele eksport- ja importtehingute sõlmimiseks.

Kontaktandmed:

51006 Tartu, Kreutzwaldi 46

Tel: 372 731 3455

E-post: olev.saveli@emu.ee

<http://www.etll.ee/>

2. Jõudluskontrolli reguleerivad seaduslikud aktid

Põllumajandusloomade põlvnemis- ja toodanguandmete kogumise, töötlemise, geneetilise hindamise, andmete säilitamise ning jõudluskontrolli läbiviimisel lähtutakse järgnevatest seadustest, määrustest, otsustest ja standarditest:

1. Põllumajandusloomade aretuse seadus, mida kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1012 tõupuhaste aretusloomade, ristandaretussigade ja nende aretusmaterjali aretuse, turustamise ning nende liitu sissetoomise suhtes kehtivate zootehniliste ja genealoogiliste tingimuste kohta;
2. Riiklikult tunnustatud ETSAÜ aretusprogramm.

ETSAÜ aretusprogrammi nõuded laienevad kõikidele jõudluskontrollis olevatele loomaomanikele ja jõudlusandmete kogumisega seotud isikutele, sealhulgas ka aretusregistri ja tõuraamatu pidamisele EPJ elektroonilises andmebaasis.

Kasutatakse järgmisi mõisteid:

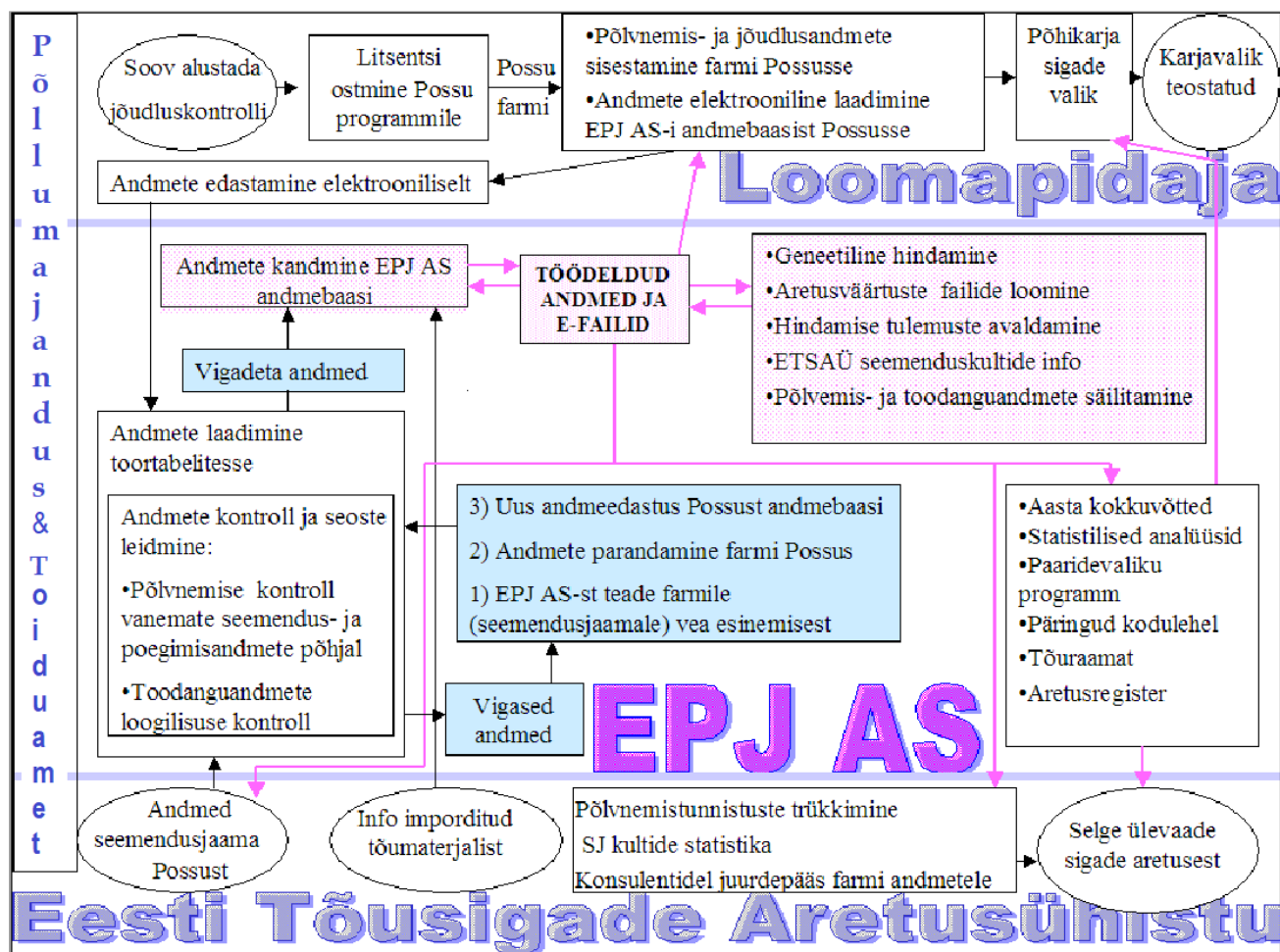
1. Jõudluskontroll - põllumajanduslooma jõudlus- ja põlvnemisandmete regulaarne kogumine, registreerimine, töötlemine, säilitamine ja analüüsimine tema geneetilise väärtuse hindamiseks. Jõudluskontrolli eesmärk on loomakasvatussaaduste tootmise efektiivistamine põllumajandusloomade jõudluse kontrollimise abil, mis annab võimaluse loomade selekteerimiseks erinevate jõudlusnäitajate alusel, aretustulemuste parandamiseks parimate loomade kasutamisega ning erinevate kitsaskohtade väljatoomiseks karjas. Suurimat kasu saab loomapidaja loomade geneetilisest hindamisest ja hindamistulemuste kasutamisest loomade valikul. Jõudluskontrolli läbiviimise eest vastutab ETSAÜ, kellele on väljastatud VTA poolt vastav tegevusluba.
2. Jõudluskontrolli alune kari - ühe loomapidaja ühes tootmisüksuses olevad sugusead. Jõudluskontroll on kohustuslik kõigis seakarjades, kus tegeldakse sigade aretusega.
3. Aretus - tegevus põllumajanduslooma jõudlusvõime ja geneetilise väärtuse sihipäraseks suurendamiseks ning tema majanduslikult kasulike

omaduste säilitamiseks või täiustamiseks. Aretusloom on põllumajandusloom, keda peetakse aretuse eesmärgil. Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom ja ristandaretusloom, kes on kantud tõuraamatusse või aretusregistrisse.

4. Jõudlusandmete koguja - loomapidaja või tema poolt volitatud isik või isik, kellega loomapidaja on sõlminud sellekohase lepingu, kes kogub ja registreerib loomapidaja karja põllumajanduslooma jõudlusandmeid ja edastab need jõudluskontrolli läbiviijale. Loomapidaja või tema poolt volitatud isik või isik, kellega loomapidaja on sõlminud sellekohase lepingu, võib töötada jõudlusandmete kogujana, kui ta on läbinud jõudlusandmete kogumise koolituse ja jõudluskontrolli läbiviija on talle väljastanud jõudlusandmete koguja tunnistuse.
5. Loomapidaja - isik, kellele aretusloom kuulub (loomaomanik) või kes tegeleb aretuslooma pidamisega rendi- või muu selletaolise suhte alusel loomaomanikuga.
6. Aretusühing - riiklikult tunnustatud aretusprogrammi alusel aretusvaldkondades tegutsev ja tegevusluba omav isik, kes korraldab aretust. Eesmärgi saavutamiseks kasutab aretusühing tõuraamatu ja aretusregistri andmeid, jõudluskontrolli läbiviimise või geneetilise hindamise tulemusi ning suunab aretusmaterjali käitlemist. Aretusühinguna tegutseb Eestis VTA poolt väljastatud tegevusloa alusel Eesti Tõusigade Aretusühistu.
7. Aretusloom on põllumajandusloom, keda kasvatatakse aretuse eesmärgil. Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom või ristandaretusloom.

3. Jõudlusandmete kogumise süsteem

Sigade jõudluskontroll on süsteemne, koostööl põhinev tegevus, milles osalevad loomapidaja, Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS ja Eesti Tõusigade Aretusühistu. Järeelvalvet teostab Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA). Jõudlusandmete kogumine toimub aretusprogrammiga tunnustatud Possu programmi abil ning on reguleeritud erinevate osapoolte vahel sõlmitud lepingutega. EPJ-st saadud jõudluskontrolli tulemusi, analüüse ja geneetilise hindamise tulemusi kasutavad ETSAÜ konsulendid aretussuundade kujundamisel ja aretustöö korraldamisel koostöös loomapidajaga. Jõudluskontrolli toimimine ja informatsiooni liikumine kolme osapoole vahel on kujutatud joonisel 1.

Joonis 1. Jõudluskontrolli osapooled

4. Jõudluskontrolli alustamine

Jõudluskontrolli alustamiseks on vaja esitada avaldus ja sõlmida leping EPJ-ga. Lepingu sõlmimiseks, jõudlusandmete kogumiseks ja EPJ andmebaasi kasutajaõiguste taotlemiseks vajalikud andmed esitab loomaomanik vastaval jõudluskontrolli alustamise avaldusel, mis on kättesaadav EPJ koduleheküljelt <https://www.epj.ee/jkk/sead/vormid.html>. Avalduse esitamise järgselt informeeritakse ETSAÜ juhtkonda, ETSAÜ konsulent külastab farmi, kus hindab üldist olukorda ja selgitab jõudlusandmete kogujale (JAKile) järgmisi teemasid:

1. Sigade märgistamine;
2. Algdokumentide täitmine ja säilitamine;
3. Loomade testimine ja karjataienduse valiku alused;
4. Loomade tõu- ja aretusregistrisse kandmine.

Kui farm vastab nõuetele, antakse info EPJ-le, kus valmistatakse ette Possu programmi kasutamine, luuakse võimalused loomaomaniku ja EPJ andmebaasi vaheliseks andmevahetuseks, lepatakse kokku aeg programmi installeerimiseks farmi arvutisse ning jõudlusandmete koguja esmaseks väljaõppeks. Käsitletavat teemasid on järgmised:

1. Programmi ülesehituse põhimõtted;
2. Andmete sisestamine ja tulemuste analüüsimine;
3. Tööplaanide kasutamine;
4. Karja ülevaade, karjatestid;
5. Põhikarja uuendamine (seleksioon);

6. Andmevahetus;

7. Päringute ja trükiste kujundamine.

Esmase koolituse alusel väljastatakse jõudlusandmete kogujale tunnistus kehtivusajaga kuus kuud. Selle möödumisel täidab jõudlusandmete koguja "Sigade jõudluskontrolli käsiraamatu", ETSAÜ aretusprogrammi ja Possu kasutamisjuhendi põhjal koostatud testi ning talle väljastatakse kolmeaastase kehtivusajaga tunnistus, kui 80% vastustest on õiged.

Kokkuleppel ETSAÜga alustatakse jõudluskontrolli nende loomadega, kes alustamise hetkel on loomapidaja karjas, mis tähendab, et eellaste andmeid jõudlusandmete kogumise programmi ei sisestata. Põlvnemis- ja toodanguandmed sisestatakse programmi algdokumentidelt. Jõudluskontrolli alustamiseks peab looma kohta minimaalselt teadma individuaalnumbrit, sünniaega ja sünnikohta. Andmed sisestatakse Possu programmi, edastatakse EPJ andmebaasi ning tehakse kättesaadavaks ETSAÜ konsulendile, mis võimaldab tulemuslikumat loomapidaja nõustamist ja aretustöö korraldamist. Andmeid EPJ andmebaasi mitte edastades toimub loomade hindamine karjasiseselt ega võimalda sigade geneetilist hindamist.

5. Jõudluskontrollialuste sigade märgistamine

Jõudluskontrolli on võimalik teha korrektselt märgistatud aretusloomadega, mis tähendab, et igal pörsaste tootmiseks kasutataval emisel ja kuldil peab olema unikaalne ja kordumatu number. Aretusloom on põllumajandusloom, keda kasvatatakse ja peetakse aretuse ning pörsatootmise eesmärgil, kelle märgistus ja põlvnemise tõendus vastab aretusseaduse ja aretusprogrammi nõuetele ja nad on jõudluskontrollis. Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom (tõuraamatus olev loom) või ristandaretusloom (aretusregistris olev loom). Tõuraamatut ja aretusregistrit peetakse elektrooniliselt vastavalt aretusprogrammile EPJ andmebaasis.

Jõudluskontrollis olevate sigade märgistamiseks kasutatakse registrinumbrit, mis on Eesti piires unikaalne. Identifitseerimise üle peetakse arvestust aretusprogrammiga kehtestatud korra alusel. Ülejäänud noorsigu sõltumata vanusest, keda kasvatakse lihasaamise eesmärgil, märgistatakse vastavalt põllumajandusministri määrusele nr 128 ("Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord"). Sea märgistamise eest vastutab loomapidaja.

5.1 Emiste ja kultide märgistamine

Aretuses kasutatavaid emiseid ja kulte, keda aretusprogrammi alusel nimetatakse põhikarja loomadeks, märgistatakse individuaalselt testimisel või hiljemalt põhikarja tulekul vastavalt aretusprogrammi nõuetele täiskasvanud sea plastikmärgiga, millele on kirjutatud sea registrinumber. Põlvnemise õigsust kontrollitakse pesakonna- või tätoveeringu numbri põhjal, millega siga on

identifitseeritud sündimisjärgselt ühe ööpäeva jooksul. Märk kinnitatakse sea vasakusse kõrva. Täiskasvanud sea plastikust kõrvamärgile ei ole seadustest tulenevaid ettekirjutisi suuruse, kuju ja värvuse osas.

Registrinumber on Eesti jõudluskontrolli süsteemis sea kordumatu number, mis koosneb sea sünniehitise registreerimise numbrist, sea individuaalnumbrist ning sea sünniaasta kahest viimasest numbrist (nt 1460-785-15, kus 1460 on sea sünniehitise number, 785 sea individuaalnumber ja 15 sea sünniaasta kaks viimast numbrit). Sünniehitise kood on farmile jõudluskontrolli alustamisel antud kood, mis võib, aga ei pruugi ühtida PRIA ehitise koodiga. Registrinumbriga plastikust kõrvamärk kinnitatakse sea **vasakusse kõrva**. Selle numbriga märgistatakse kõik põhikarja täienduseks valitud emised ja kuldid karjatestil või hiljemalt looma põhikarja valikul ning kantakse EPJ andmebaasi, tagades sellega numbrite kordumatuse. Paberil või arvutis näidatakse registrinumbris individuaalnumber eraldusmärkidega (nt. 1460-**785**-95), plastikust kõrvamärgile võib selle kirjutada eraldi reale või teistest numbritest suuremana.

Kõrvamärk registrinumbriga

Kõrvamärgid registrinumbriga ja pesakonnanimbriga

Sünniehitise number on sea registrinumbriga üks komponent, mis näitab, millises jõudluskontrollialuses karjas siga on sündinud. Numbriga väljastab jõudluskontrolli alustavale loomaomanikule EPJ ning registreerib vastavalt sellele Possu litsentsi. See number võib, aga ei pruugi ühtida PRIA poolt väljastatud ehitise koodiga.

Individuaalnumber on registrinumbriga keskmine osa, mis peab **karjasiseselt üheaegselt karjasolevatel loomadest olema kordumatu**. Individuaalnumbriga annab seale loomapidaja vastavalt farmisisesele töökorraldusele. Numeratsiooni ei soovitata alustada igal aastal uuesti number ühest, vaid alles siis, kui sama numbriga vana siga on karjast välja läinud. Karjasolevate sigade kordumatud individuaalnumbrid võimaldavad registreerida jõudlusandmeid algdokumentidel vaid individuaalnumbrit kasutades.

Individuaalnumbrit on võimalik Possus muuta. Selline vajadus võib tekkida aretussigade ostmisel teisest farmist kui mõne sea individuaalnumber ühtib juba karjas oleva sea individuaalnumbriga. Sellisel juhul on soovitatav ostetud seale anda uus, karjasiseselt kordumatu number, kajastades muudatust algdokumendil, sea plastikust kõrvamärgil ja Possus. Possus saab numbrit muuta vastaval väljal karjatuleku kirje juures.

Pesakonnanimbriga on kohustuslik märgistada aretussigadeks tunnustatud emiste järglased, kellest valitakse põhikarja täiendust, 24 tunni jooksul looma sündimisest. Selle alusel kontrollitakse sea põlvnemise õigsust enne registrinumbriga märgistamist. Pesakonnanimbreid väljastatakse vastavalt farmisisesele töökorraldusele ja numeratsiooni on soovitatav alustada igal aastal number ühest. Pesakonnanimbri võib tätoveerida või paigaldada sea **vasakusse kõrva** plastikust põrsa kõrvamärgi (n.n *nööp*), millele on kirjutatud spetsiaalse markeriga pesakonnanimber.

Tätoveeringunumber on ema individuaalnumber ja sellega märgistatakse baasaretuskarjas aretussigadeks tunnustatud emiste järglased vastavalt aretusprogrammiga kehtestatud korras. Nimetatud number tätoveeritakse või paigaldatakse plastikust kõrvamärk tätoveeringunumbriga põrsa **paremasse kõrva** hiljemalt võõrutuse ajal. Ülejäänud karjades on tätoveeringunumbriga märgistamine soovituslik ja selle asemel võib kasutada pesakonnanimbrit.

Täpsemalt saab emiste ja kultide märgistamisest lugeda aretusprogrammist "Põllumajanduslooma, keda soovitakse tõuraamatusse või aretusregistrisse kanda, identifitseerimise ja selle üle arvestuse pidamise kord" "Aretuslooma põlvnemise registreerimise ning põlvnemise õigsuse kontrollimise kord", ja "Aretuslooma põlvnemis- ja jõudlusandmete kogumise, nende õigsuse kontrollimise, töötlemise ja säilitamise kord".

5.2 Noorsigade märgistamine

Noorsigade märgistamine sõltub sellest, kas teda kasvatatakse emisekarja täiendamiseks tõuraamatu, aretusregistri või lihaseana (nuumikud). Tõuraamatu (tõupuhtad aretussead) või aretusregistri (ristandaretussead) sead märgistatakse ühe ööpäeva jooksul põllumajanduslooma sündimisest alates pesakonnanimbri või tätoveeringunumbriga. Number tätoveeritakse või kinnitatakse sea vasakusse kõrva vastava numbriga plastmärgis. Testimisel kinnitatakse valitud noorsea vasakusse kõrva plastikust kõrvamärk registrinumbriga (vt emiste ja kultide märgistamine).

Lihaks kasvatatav siga, sõltumata vanusest ja kasutusest, märgistatakse tätoveeringuga või plastikust kõrvamärgiga, mis võimaldab kindlaks teha ehitise registreerimise numbri, kus siga sündis. Kui siga on liikunud korduvalt, peab märgistus võimaldama kindlaks teha kõik ehitised, kus siga on elu jooksul olnud. Ehitiseks loetakse loomakasvatushoonet või -rajatist või loomade pidamiseks piiritletud ala. Ehitise numbri loomakasvatushoonele väljastab PRIA. Kõrvamärk kinnitatakse või tätoveering tehakse sea vasakusse kõrva. Kasutada võib põrsa märgistamiseks mõeldud nööbikujulist plastikust märki. Plastikust kõrvamärgi suurusele, kujule ja värvusele ei ole seadustest tulenevaid ettekirjutisi.

Kui sead liiguvad ehitisest, kus nad sündisid, tapamajja, ei ole vaja neid plastikust kõrvamärgi või tätoveeringuga individuaalselt märgistada. Tapamajja saadetavale seale lüüakse vahetult enne veovahendile laadimist nõelhaamriga kintsu piirkonda selle ehitise registreerimise number, kust siga tapamajja veetakse.

Erinevad märgistamisvõimalused

1. Tätoveeringuid tehakse sea kõrva tätoveerimistangide, tätoveerimisnumbrite ja tätoveerimispasta abil. Tätoveerida võib pesakonna- ja tätoveeringunumbrit ning ehitise numbrit. Võimalik on valida erineva suurusega tätoveerimisnumbrite vahel.

Tätoveerimistangid
tätonumbritega

Tätoveerimispastaga
hõõrutud kõrv numbrit
kinnistamiseks

Tätoveering
sea kõrvas

2. Plastikust täiskasvanud sea kõrvamärke kasutatakse põhikarja emiste ja kultide märgistamiseks registrinumbriga. Kõrvamärgi paigaldamiseks sea kõrva vajatakse aplikaatortange ja kirjutamiseks spetsiaalset markerit. Kõrvamärgile kirjutatakse sea registrinumber.

Registrinumbri kirjutamine spetsiaalse
markeriga

3. Plastikust põrsa kõrvamärgile (n.n. nõobile) võib kirjutada sea pesakonna- või emanumbri või ehitise koodi. Kõrvamärgi paigaldamiseks sea kõrva vajatakse aplikaatortange ja vajaliku numbrit kirjutamiseks spetsiaalset markerit.
4. Elektrooniline kõrvamärk (EID)

Elektrooniliste kõrvamärkidega märgistamine on üks kaasaegsemaid võimalusi sigade identifitseerimiseks. EID kõrvamärke kasutatakse n.n. *robotsöötmisüsteemidega* farmides ja neid loetakse elektrooniliste kõrvamärgilugejatega. Sigade märgistamiseks sobivad kaheosalised, korduvkasutatavad EID-märgid, mille auguga poole sees on kiip. Korduvalt saab kasutada auguga osa, teravikuga osa tuleb asendada uuega. Kui siga läheb karjast välja, lõigatakse EID-märk kõrvast ning selle saab paigaldada järgmisele loomale. Paralleelselt elektroonilise kõrvamärgiga pannakse emistele kõrva plastikust täiskasvanud sea kõrvamärk, kuhu on kirjutatud registrinumber, mis võimaldab sea identifitseerimist jõudluskontrolli jaoks.

EID kõrvamärgi eemaldamine on lihtne spetsiaalse lõikuriga.

Kõrvamärkide püsimise sea kõrvas tagab selle õige paigaldamine. Plastikust kõrvamärgid kinnitatakse kõrva keskele, kõrva paksemale osale. Kõrvamärgi teravikuga osa peab paiknema kõrva välisküljel ja nupuga/auguga osa kõrva siseküljel. Kõrvamärkide kadu on väiksem, kui vahe märgi ja kõrva vahel ei ületa 1–2 mm. Kõrvamärgi auguga osa kinnitatakse vedruga metallklambri alla. Märgi teravikuga osa surutakse lõpuni nõelale ja vajutatakse tangid kergelt kokku, et veenduda, kas märgipooled paiknevad kohakuti. Enne iga looma märgistamist on soovitatav kasta tangid koos märgiga antiseptilisse või desinfitseerivasse lahusesse. Märgistatud looma ja haava seisundit tuleks jälgida mõne päeva jooksul pärast märgistamist ning vajadusel haava desinfitseerida.

Õigesti paigaldatud
kõrvamärk

Põhikarja siga korduvkasutatava EID ja
plastkõrvamärgiga

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS pakub sigade märgistamiseks erinevat värvi täiskasvanud sea ja porsa (n.n. nõop) plastkõrvamärke, aplikaatortange ja markereid, mida saab osta Tartus EPJ kontorist, vastuvõtupäeval maakondade keskustes jõudluskontrolli spetsialistidelt või esitada kõrvamärkide tellimus telefoni teel koos sooviga saata kaup Eesti Posti vahendusel. Kõrvamärkide kohta saab informatsiooni telefonil 738 7762.

Allflexi firma plastikust kõrvamärkide ja aplikaatortangide näidised

Täiskasvanud
seale

Täiskasvanud
seale

Täiskasvanud
seale

Täiskasvanud
seale

Põrsa kõrvamärk
(n.n nõöp)

Korduvkasutatav
EID kõrvamärk

Tangid plast- ja EID-
märkidele

Tangid plast- ja EID-
märkidele, liikuva nõelaga

Poolautomaatsed tangid plast-
ja EID- märkidele

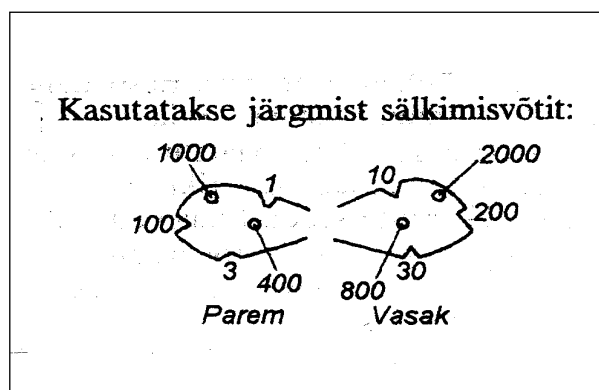

Poolautomaatsed tangid
plastmärkidele

**NB! Ei sobi
korduvkasutatavatele
EID-märkidele**

5. Sälkimine

Sälkimine on üks vanemaid sigade märgistamisviise. Numbri tegemisel ja selle lugemisel kasutatakse sälkimisvõtit. Sälkimiseks on vaja vastavaid tange ja tavaliselt märgistatakse sellisel viisil aretuspõrsaid pesakonnanumbriga.

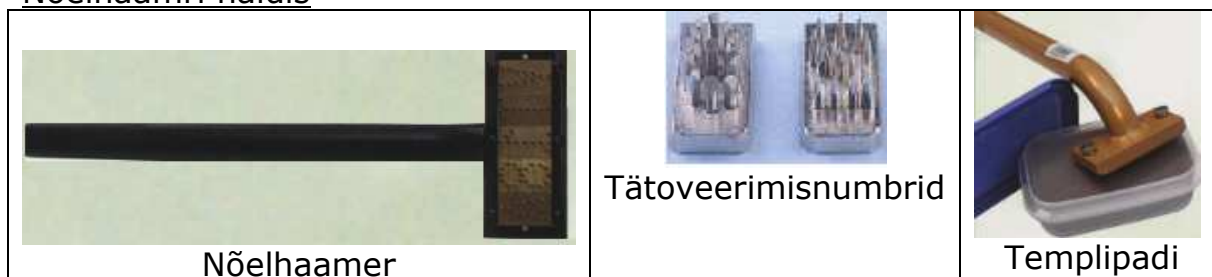
Seakõrvade sälkimisvõti.

6. Nõelhaamriga märgistamine

Nõelhaamriga märgistamist kasutatakse sigade saatmisel lihatööstusesse. Selleks vajatakse nõelhaamrit, tätoveerimisnumbreid ja tätoveerimispatja koos

tätoveerimispastaga. PRIA poolt väljastatud ehitise kood lüüakse seale laudja piirkonda vahetult enne veokile laadimist.

Nõelhaamri näidis

6. Sigade tõud, tõutähised ja -koodid

Eesti jõudluskontrollis on eesti suurt valget, eesti maatõugu, pjeträani ja djuroki tõugu puhtatõulisi aretussigu ning ristandaretussigu. Kuna tõugude nimetused on väga pikad, on jõudlusandmete kogumise programmis kasutusele võetud vastavad lühendid, mida nimetatakse tõutähisteks. Seatõugude nimetusi ja tõutähiseid kasutatakse nii, nagu on kirjas VTA poolt tunnustatud ETSAÜ aretusprogrammis. EPJ andmebaasis on tõugudel numbrilised väärtused (tõukoodi), mis tuleneb andmebaasi spetsiifikast, kus igasugune info peab olema kirjeldatud numbritega.

Puhtatõuliste sigade tõutähised on järgmised:

1. eesti maatõug (tõutähis L). Tihti kasutatakse nimetust "landrass";
2. eesti suur valge (tõutähis Y). Tihti kasutatakse nimetust "jorkšir";
3. pjeträan (tõutähis P) ;
4. djurok (tõutähis D);
5. hämpšir (tõutähis H), kasutati enne djuroki importimist.

Ristandaretussigade puhul kujuneb tõutähis looma vanemate tõu järgi, kusjuures järglase tõutähises näidatakse alati esimesena looma isa tõug, seejärel ema tõug. Näiteks ristandemise, kelle isa on eesti suurt valget tõugu ja ema eesti maatõugu, tõutähiseks on YxL (YL) või ristandkuldi, kelle isa on pjeträan ja ema djurok, tõutähiseks on PxL (PD). Ristandaretusemiste järglased on nuumikud, kelle hulgast reeglina põhikarja täiendust ei valita, kui aga seda on tehtud, kasutatakse eelpoolnimetatud reeglit, nt emise isa, kelle tõutähis on YxLY, on eesti suurt valget tõugu ja ema ristandemis, kelle isa ja ema olid vastavalt eesti maatõugu ja eesti suurt valget tõugu. EPJ andmebaasis olevate puhtatõuliste ja ristandsigade tõutähised ja koodid on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Tõutähiste ja -koodide vastavus.

Tõutähis	Tõu-kood	Isa			Ema		
		tõug	tõu-tähis	tõu-kood	tõug	tõu-tähis	tõu-kood
L	1	eesti maatõug	L	1	eesti maatõug	L	1
Y	3	eesti suur valge	Y	3	eesti suur valge	Y	3
H	5	hämpšir	H	5	hämpšir	H	5
P	6	pjetraän	P	6	pjetraän	P	6
D	9	djurok	D	9	djurok	D	9
LxY (LY)	13	eesti maatõug	L	1	eesti suur valge	Y	3
YxL (YL)	31	eesti suur valge	Y	3	eesti maatõug	L	1
LxH (LH)	15	eesti maatõug	L	1	hämpšir	H	5
LxLY	17	eesti maatõug	L	1	ristand	LxY	13
LxYL	18	eesti maatõug	L	1	ristand	YxL	31
YxH (YH)	35	eesti suur valge	Y	3	hämpšir	H	5
YxP (YP)	36	eesti suur valge	Y	3	pjetraän	P	6
YxLY	37	eesti suur valge	Y	3	ristand	LxY	13
YxYL	38	eesti suur valge	Y	3	ristand	YxL	31
HxY (HY)	53	hämpšir	H	5	eesti suur valge	Y	3
HxL (HL)	51	hämpšir	H	5	eesti maatõug	L	1
HxLY	57	hämpšir	H	5	ristand	LxY	13
HxYL	58	hämpšir	H	5	ristand	YxL	31
HxD (HD)	59	hämpšir	H	5	djurok	D	9
PxL (PL)	61	pjetraän	P	6	eesti maatõug	L	1
PxY (PY)	63	pjetraän	P	6	eesti suur valge	Y	3
PxLY	67	pjetraän	P	6	ristand	LxY	13
PxYL	68	pjetraän	P	6	ristand	YxL	31
DxL (DL)	91	djurok	D	9	eesti maatõug	L	1
DxY (DY)	93	djurok	D	9	eesti suur valge	Y	3
DxH (DH)	95	djurok	D	9	hämpšir	H	5
DxP (DP)	96	djurok	D	9	pjetraän	P	6
DxLY	97	djurok	D	9	ristand	LxY	13
DxYL	98	djurok	D	9	ristand	YxL	31

Kui sea vanemate tõug on teadmata või loom on korduvalt tagasiristatud, siis nimetatakse seda teadmata tõuga seaks.

7. Põlvnemis- ja jõudlusandmete registreerimine

Sigade põlvnemis- ja jõudlus- e toodanguandmeteks loetakse emise seemendamise, poegimise ja võõrutamise andmeid, noorsigade mõõtmisandmeid karjatestil ja rümpade hindamisandmeid lihatööstuses. Farmis kogub jõudluandmeid loomapidaja või tema poolt volitatud isik, noorsigade lihajõudlusnäitajaid karjatestil ja rümpade hindamisandmeid lihatööstuses aretusühistu konsulent. Kõik andmed tuleb registreerida algdokumendil kohe pärast sündmuse toimumist. Jõudlusandmete koguja farmis peab omama jõudlusandmete koguja tunnistust. Aretuslooma jõudlusandmete kogumist, nende õigsuse kontrollimist, töötlemist ja säilitamist teostatakse lähtudes ETSAÜ aretusprogrammist.

Algdokument on loomapidaja juures paberkandjal peetav dokument, kuhu on kantud informatsioon loomade põlvnemise, seemenduste, poegimise, võõrutamise, karjatesti mõõtmistulemuste ja rümpade mõõtmistulemuste kohta. Algdokumentidel oleva informatsiooni alusel peab olema võimalik kontrollida looma põlvnemise õigsust, millest tulenevalt on kohustuslik registreerida emise seemendamise või paaritamise ja poegimise andmed aretusprogrammiga lubatud kujul. Lubatud algdokumentideks on trükitud

pesakonnaraamat ja seemendusandmete register või Possu programmist printitud, täidetud ja arhiveeritud seemenduste ja poegimiste tööplaanid. Emiste võõrutamisandmete, noorsigade testiandmete, emiste/kultide karjavõtmis- ja prakeerimisandmete registreerimiseks ettekirjutisi ei ole, küll aga on jõudluskontrolli läbiviimiseks neid andmeid kohustuslik registreerida Possu programmis.

Algdokumente säilitatakse ettevõttes 3 aastat.

7.1 Seemendusandmete registreerimine

Algdokumendil peavad olema järgmised andmed:

- ettevõtte nimi ja kood;
- kirje järjekorranumber;
- emise individuaalnumber;
- seemendamise kuupäev;
- seemenduskuldi nimi, number, tõug;
- seemendaja allkiri.

Seemendusi võib registreerida Possust printitud seemenduste tööplaani või seemendusandmete registris, mille trükkimist korraldab aretusühistu. Possust printitud tööplaani on osa nõutavast infost juba olemas ja lisada tuleb vaid puuduolevad andmed vastavalt sündmuse toimumisele. Lisaks sellele võimaldab programm tööplaani täiendada olulise infoga emise eelnevast toodangust nagu nt poegimiskordade arv, toodanguindeks, staatus, soovitatav seemenduskuupäev jne, seemendusandmete registrisse on vaja kõik andmed ise kirjutada.

Possust printitud seemenduste tööplaani näidis.

1279 - Seafarm

Seemenduste tööplan

Tahtaeg31.10.2017

Sulugrupp<kõik sulud>

Emis	Tõug	Pg seni	TI	Staatus	Soovitav seem.	Seem. kp	Kuldi nr	Kommentaari
6955	LxY			E (222p)	T 03.10			
6962	L			E (179p)	K 15.11			
6942	LxY			E (258p)	E 28.08			
6917	LxY			V (42p)	T 29.08			
6908	L	1		P (37p)	T 03.10			
6089	Y	11	25,1	P (41p)	R 29.09			
6843	L	2	26,3	P (39p)	P 01.10			
6837	L	2	23,7	P (39p)	P 01.10			
6847	Y	2	28,5	P (42p)	N 28.09			
6691	Y	3	26,0	S (51p) tk ?				
6406	L	8	18,7	P (45p)	E 25.09			

Ridu: 11 + 4

Allik:

Trükitud 05.10.2017 11:35:32

lk: 1 / 1

Porsu

kus:

- Emis – emise individuaalnumber;
- Tõug – emise tõug tõutähisega;
- Pg seni – poegimiste arv seni;
- TI – toodanguindeks;
- Staatus – emist iseloomustav tootmistsükli näitaja;
- Seem.kp – sea seemendamise / paaritamise kuupäev;
- Kult – seemendamiseks kasutatud kuldi individuaalnumber;
- Kommentaariid – vajaliku lisainfo kirjutamiseks.

Emise seemendamise korral ühe inna ajal erinevate kultidega tuleb mõlemad seemendused eraldi registreerida.

Seemendusandmete registri näidis

SEEMENDUSANDMETE REGISTER		Jrk. nr.	Emise ind. nr.	Seem. kuu- päev	Kuldi nimi, nr., tõug	See- men- daja allkiri	Tiinuse kont- roll	Lood. poeg. aeg	Märku- Sed
.....									
.....									
FARMIKOOD.....									
JÕUDLUSANDMETE KOGUJA									
ALUSTATUD									
LÕPETATUD									

Seemendusandmete registri tiitelleht

Seemendusandmete registri siseleht

7.2 Poegimisandmete registreerimine

Poegimiste registreerimise algdokumendiks võib olla Possust prinditud poegimiste tööplan või trükitud sigade pesakonnaraamat, mille trükkimist korraldab aretusühistu. Algdokumendil peavad olema järgmised andmed:

- ettevõtte nimi ja koode;
- emise individuaalnumber;
- seemenduskuldi individuaalnumber;
- poegimise kuupäev;
- pesakonna number;
- elusalt ja surnultsündinud põrsaste arv;
- surnultsündinud põrsaste arv;

Kui algdokumendina kasutatakse pesakonnaraamatut, peavad selles kajastuma ka pesakonna võõrutusandmed – võõrutamise kuupäev ja põrsaste arv. Possu kasutamisel on võõrutuste trükkis eraldi tööplaanina.

Possust prinditud poegimiste tööplaani näidis

1279 - Seafarm OÜ									
Poegimiste tööplan									
Tahtaeg		23.09.2017							
Sulugrupp		<kõik sulud>							
Emis	Tõug	Seem.kult	Psk. nr	Poegim. kp.	Elusaid	Sm	Imikpõrsaste kaod/põhjus	Ümberpaigutus	Komment
6209	YxL	JARVIN 254822							
6418	YxL	JARVIN 254822							
6472	Y	VISTA 6806							
6710	YxL	GRUT 266050							
6919	L	GRUT 266050							
6920	Y	GRUT 266050							

Ridu: 6 + 3 Allkiri:

Possu Trükitud 05.10.2017 12:53:26 lk. 1 / 1

kus:

- kohustuslikud andmed on:
 - Emis – emise individuaalnumber;
 - Seem. kult – kuldi nimi ja individuaalnumber, kellega seemendati emist;
 - Psk nr – emise järglaste identifitseerimiseks kasutatud number;
 - Poegim. kp – sea poegimise kuupäev;
 - Elusaid – elusalt sündinud emis- ja kultpõrsaste arv kokku
 - Srn – surnult sündinud põrsaste arv;
- soovituslikud andmed lisainfona:
 - Tõug –emise tõug tõutähisega;
 - Imikpõrsaste kaod / põhjus – hukkunud imikpõrsaste arv ja põhjus;
 - Ümberp – ümberpaigutatud põrsaste arv ja emise number;
 - Kommentaar – poegimist iseloomustav informatsioon, anomaaliate arv.

Possust prinditud võõrutuste tööplaani näidis

1231 - Jampo Seakasvatuse OÜ				
Võõrutuste tööplan				
Tahtaeg		18.09.2017		
Sulugrupp		<kõik sulud>		
Emis	Elusalts	Võõrutati	Võõr kp	Komment
6406	5			
6847	11			
6089	18			
6907	10			
6909	8			
6837	11			
6843	11			

Ridu: 7 + 4 Allkiri:

Possu Trükitud 05.10.2017 13:00:20 lk. 1 / 1

kus:

- Emis – emise individuaalnumber;
- Elusalts – elusalt sündinud emis- ja kultpõrsaste arv kokku
- Võõrutati – võõrutatud põrsaste arv;
- Võõr kp – võõrutamise kuupäev;
- Kommentaar – poegimist iseloomustav informatsioon, anomaaliate arv

Sigade pesakonnaraamatu näidis.

ETTEVÕTE		Emise nimi Kõrva nr.*..... Tõug																																																																																																																														
FARMIKOOD		Mitmes poegimine emisel..... Poeginud*.....20..... a.																																																																																																																														
		Sündis põrsaid elusalt e*..... k* surnult*.....																																																																																																																														
		Pesakonna kogukaal kg Põrsa keskmine kaal kg																																																																																																																														
		Põrsaste isa /nimi/..... Kõrva nr.*..... Tõug																																																																																																																														
		Paaritamise aeg *.....																																																																																																																														
		<table border="1"><thead><tr><th rowspan="2">Jrk. nr.</th><th rowspan="2">Põrsa sugu</th><th rowspan="2">Kõrva number</th><th colspan="2">Põrsa nisade arv</th><th rowspan="2">Põrsa eluskaal võrutusel</th><th rowspan="2">Põrsaste kasutamine kuhu ja millal paigutatud (müüdid remondiks, mummale)</th></tr><tr><th>Paremal</th><th>Vasakul</th></tr></thead><tbody><tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>5</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>6</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>7</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>8</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>9</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>10</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>11</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>12</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>13</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>14</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>15</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>16</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></tbody></table>						Jrk. nr.	Põrsa sugu	Kõrva number	Põrsa nisade arv		Põrsa eluskaal võrutusel	Põrsaste kasutamine kuhu ja millal paigutatud (müüdid remondiks, mummale)	Paremal	Vasakul	1							2							3							4							5							6							7							8							9							10							11							12							13							14							15							16						
Jrk. nr.	Põrsa sugu	Kõrva number	Põrsa nisade arv		Põrsa eluskaal võrutusel	Põrsaste kasutamine kuhu ja millal paigutatud (müüdid remondiks, mummale)																																																																																																																										
			Paremal	Vasakul																																																																																																																												
1																																																																																																																																
2																																																																																																																																
3																																																																																																																																
4																																																																																																																																
5																																																																																																																																
6																																																																																																																																
7																																																																																																																																
8																																																																																																																																
9																																																																																																																																
10																																																																																																																																
11																																																																																																																																
12																																																																																																																																
13																																																																																																																																
14																																																																																																																																
15																																																																																																																																
16																																																																																																																																
		Juurde paigutatud põrsast emiselt nr.																																																																																																																														
		Ära võetud põrsast emisele nr.																																																																																																																														
		Ema omadused Udara seisukord																																																																																																																														
		Võõrutamise aeg *.....20..... a*..... põrsast..... kg																																																																																																																														
SIGADE PESAKONNARAAMAT																																																																																																																																
JÕUDLUSANDMETE KOGUJA																																																																																																																																
.....																																																																																																																																
ALUSTATUD																																																																																																																																
LÕPETATUD																																																																																																																																
<i>Pesakonnaraamatu tiitelleht</i>		<i>Pesakonnaraamatu siseleht</i>																																																																																																																														

Farmis olevate aretussigade kaardid prinditakse ülevaate saamiseks looma põlvnemisest ja jõudlusest vastavalt vajadusele jõudlusandmete kogumise programmist Possu. Põlvnemistunnistus on algdokumendina vajalik looma või sperma ostmise korral teisest Eesti farmist või välismaalt. Põlvnemistunnistusel kajastuvad looma põlvnemise, karjatesti ja geneetilise hindamise tulemused, mis on kontrollitud ja väljastatud vastava riigi aretusorganisatsiooni poolt. Eestis sündinud sigadele väljastab põlvnemistunnistusi ETSAÜ aretusühistu, printides need vastava töövahendi abil EPJ andmebaasist.

7.3 Karjatesti andmete registreerimine

Karjatestil mõõdetakse noosigade lihajõudlusnäitajad ultraheliaparaadiga Piglog 105 ja hinnatakse välimik vaatlemise ja komplemise teel. Sigade karjatesti viib läbi ETSAÜ konsulent, kes ka vastutab andmete õigsuse ja registreerimise eest. Karjatesti algdokumendiks on Possu programmi testi tööplaan, kuhu registreeritakse karjatestil mõõdetud noosigade andmed ja hinnatud välimiku punktid. Algdokumendil peab kajastuma järgmine informatsioon:

- looma individuaalnumber, kelle järglasi testitakse;
- testitavale loomale testimisel antav individuaalnumber;
- nisade arv vasakul ja paremal, kraaternisade ja mittefunktsioneerivate nisade arv;
- Piglog 105-ga mõõdetud peki mõõdud x1ja x3(mm);
- Piglog 105-ga mõõdetud seljalihase läbimõõt x2 (mm);
- Välimikupunktid (esijalgade seis, sõrgats, sõrg; tagajalgade seis, sõrgats, sõrg; selja laius, sinkide suurus, keha kõrgus, kere pikkus);
- kommentaarid sea hindamise või hindamisest väljajätmise põhjuste kohta.

Foto 1. Lihajõudluse mõõtmine Piglog-105ga

Possust prinditud eeltäidetud ja tühja tööplaani näidised.

SEAKASVATUSE OÜ

Testitööplan

Testi kp. 13.07.2005
 Toode 1 - Lxl. emis
 Min. vanus päevades 150
 Maks. vanus 190

Emis Ind nr	Psk nr Mass	Nisad vasak	Nisad parem	Nisad Kr.	Nisad Mf.	x1	x2	Isa x3	E			T seis	T sgts	T sörg	Võrutatuid			Põrsaid varem		Komment.
									seis	sgts	sörg				Selg	Sink	Kõrgus	Pikkus		
965 16.01.2005 GOLDBERG 703-340-03 5 31																				
2637	88	7	7			8	51	8	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	4	
2638	101	7	8			10	58	10		4									4	
2639	100	7	7			11	58	10									2			
2641	95	7	6		1	10	65	8												jätgi do autu sisse lüüsi
1036 22.01.2005 FAGER 703-892-01 5 43																				
2642	105	8	8			8	65	8												
2643	99	7	8	1		12	62	10				4							4	
Ridu 2 Täitnud /allkirj: Kari Ova																				

Trükitud: 13.07.2005 14:41:59 Possu lk.1

kus:

Emis – looma individuaalnumber, kelle järglasi testitakse;

Mass – looma mass testimisel;

ind nr – testitavale loomale testimisel antav individuaalnumber;

Nisad vasak/parem/kr/mf - nisade arv vasakul, paremal/ kraaternisade arv,

mittefunktsioneerivate nisade arv;

x1 x3 - mõõdetud peki mõõdud (mm);

Lihas x2 - mõõdetud seljalihase läbimõõt (mm);

Eseis, Esgts, Esörg – esijalgade seis, sörgats ja sörg;

Tseis, Tsgts, Tsörg – tagajalgade seis, sörgats, sörg;

Selg – selja laius;

Sink – sinkide suurus;

Kõrgus – keha kõrgus;

Pikkus – kere pikkus;

Komment – kommentaar sea hindamise kohta.

Tühi testitööplaan

Tühje ridu	19
Testi kuupäev	17.07.05
Testija	Konsulent

[illegible]

Ridu 19

Täitnud /allkirj/

Trükitud: 13.07.2005 16:10:42

Possu

Ik.1

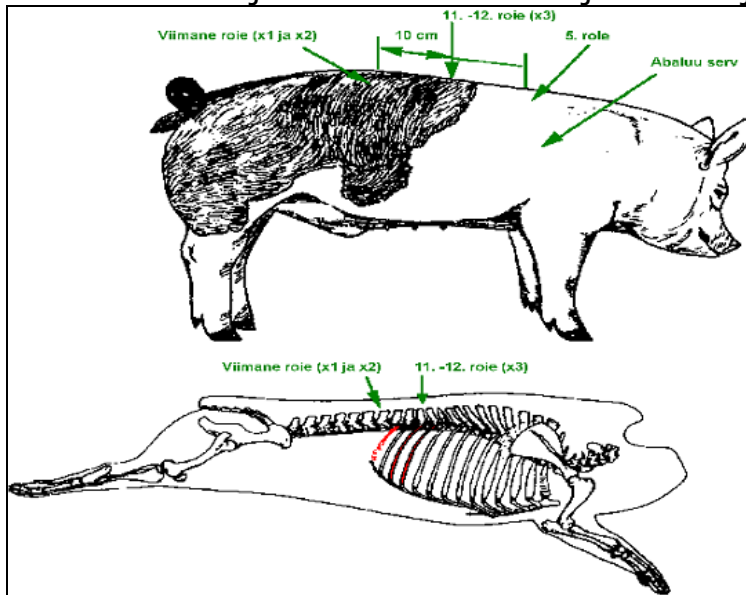
Kus:

- Ind nr – testitavale seale antav number;
Mass – testitava sea mass kg;
V – nisade arv vasakul;
P – nisade arv paremal;
Kr - kraaternisade arv;
Mf – nidad, mis ei funktsioneerid;
X1 – 1. pekipaksus mm;
X3 – 2. pekipaksus mm;
X2 – lihassilma läbimõõt mm;
Sgts – sõrgats.

Lihajõudlusnäitajad on soovitatav hinnata loomadel elusmassiga 85 – 115 kg kusjuures noorsea mõõtmine toimub kahes anatoomiliselt määratud punktis:

1. viimase roide joonel, 7 sentimeetrit selja keskjoonest külje suunas, kust saadakse X_1 - seljapeki paksus 1 (mm) ja X_2 - seljalihase läbimõõt (mm);
2. 11. - 12. roide vahel ehk 10 sentimeetrit pea suunas esimesest mõõtekohast, kus saadakse X_3 - seljapeki paksus 2 (mm).

Mõõtmiskohad ja mõõdetavad näitajad on välja toodud alljärgneval skeemil:

Joonis 2 Mõõtmiskohad ja mõõdetavad näitajad

Nende kolme näitaja alusel arvestab ultraheliaparaat "Piglog 105" noorsea tailiha protsendi (y) järgmise valemiga:

$$Y = 64,39 - 0,28 \cdot X_1 + 0,14 \cdot X_2 - 0,55 \cdot X_3$$

Mõõdetud peki mõõtude alusel arvutatakse keskmine pekipaksus valemiga:

$$\text{Keskmine pekimõõt} = \left(\frac{X_1 + X_3}{2} \right),$$

Peki mõõte korrigeeritakse sea elusmassi 100-le kilogrammile, milleks kasutatakse valemit:

$$\text{Korrigeeritud pekk} = (100 - \text{mass}) \cdot \text{PEKK}_{\text{kor}} + \left(\frac{X_1 + X_3}{2} \right),$$

kus:

PEKK_{kor} - faktor peki mõõdete korrigeerimiseks 100-le kilogrammile, mis on kirjeldatud vastava tõu parameetrites.

Noorloomade kaalumistulemuste alusel arvutatakse looma ööpäevane eluaja juurdekasv (EJ) valemiga:

$$\text{EJ} = \frac{\text{mass (kg)}}{\text{vanus (päeva)}} \cdot 1000 \text{ grammi/ööpäevas}$$

Eluaja juurdekasvud korrigeeritakse sea elusmassi 100-le kilogrammile, milleks kasutatakse valemit:

$$\text{Korrigeeritud EJ} = (100 - \text{mass}) \cdot \text{EJ}_{\text{kor}} + \frac{\text{mass (kg)}}{\text{vanus (päeva)}} \cdot 1000;$$

kus:

EJ_{kor} - faktor ööpäevase juurdekasvu korrigeerimiseks, mis on kirjeldatud vastava toote parameetrites.

Lihajõudlusnäitajaid kasutatakse loomade geneetilises hindamises ja aretusalaistes statistilistes analüüsides ning andmete korrigeerimine muudab

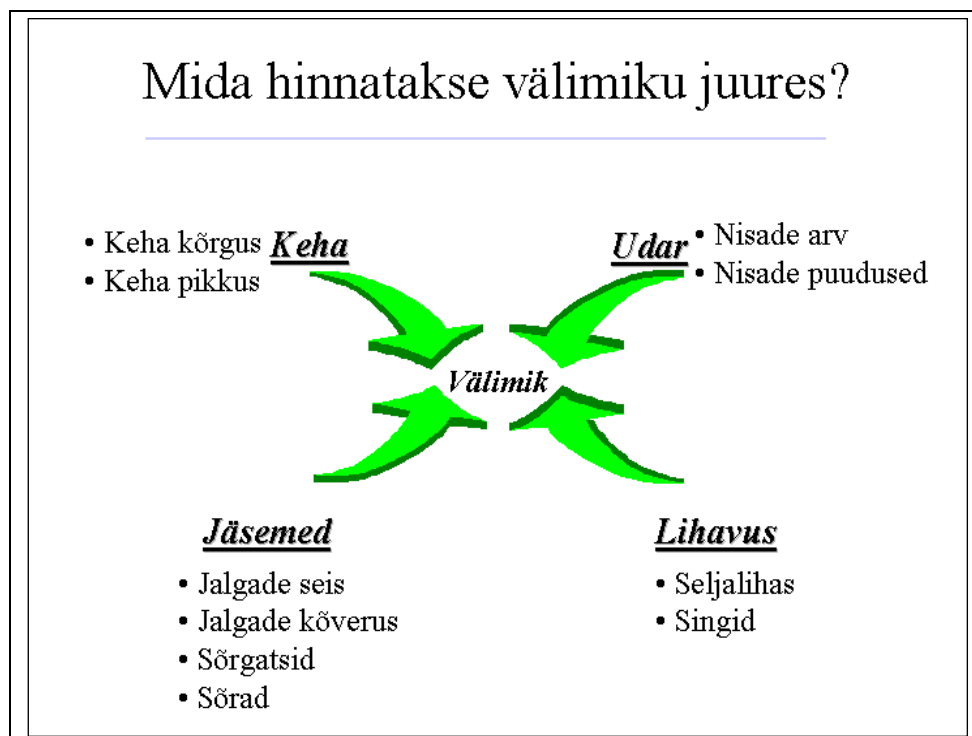
need omavahel võrreldavaks.

Noorlooma välimiku juures hinnatakse erinevaid tunnuseid 5 punkti süsteemis, kusjuures äärmuslikud 1 ja 5 punkti saanud noorsead prakeeritakse aretusest.

Hinnatakse üheksat tunnust:

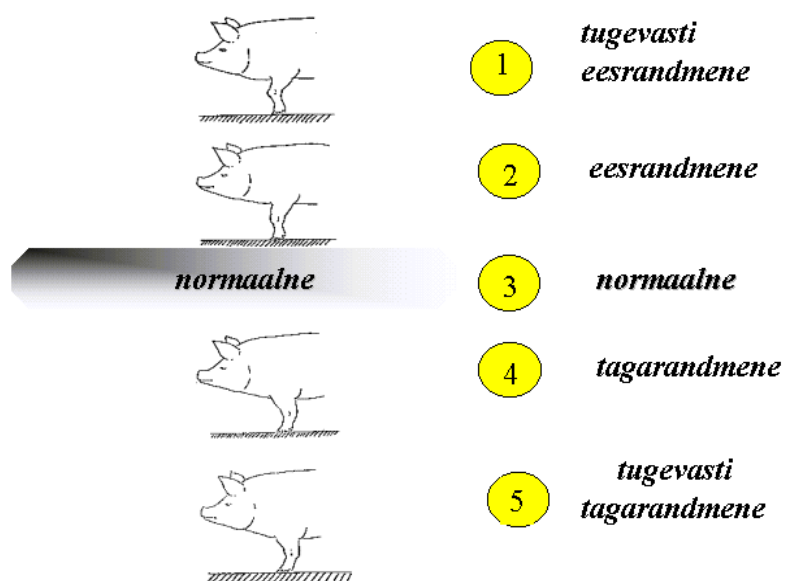
- esijäsemete seis ja sõrgatsite asetus;
- tagajalgade seis, sõrgatsite asetus ja sõrgade kuju;
- kere kõrgus ja pikkus;
- selja laius;
- sinkide suurus.

Välimiku hindamist on kujutatakse alljärgnevatel joonistel 3-11.

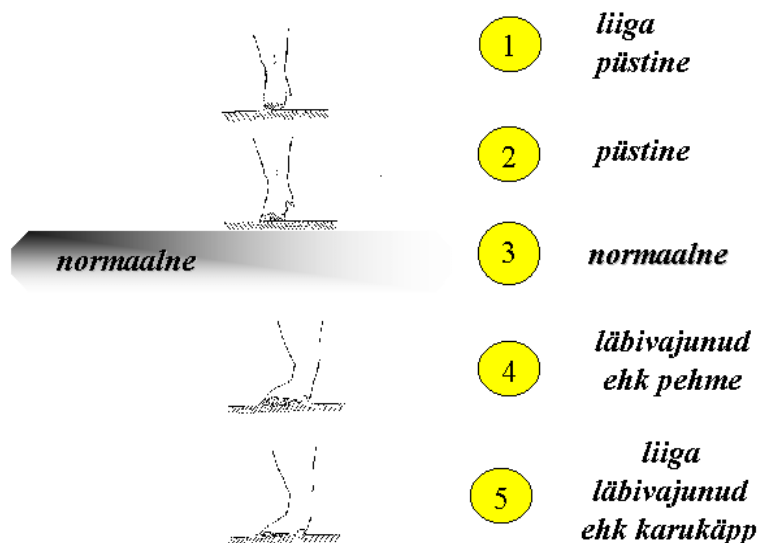
Joonis 3. Karjatestil vaatluse all olevad tunnused.

Esijäsemete seis

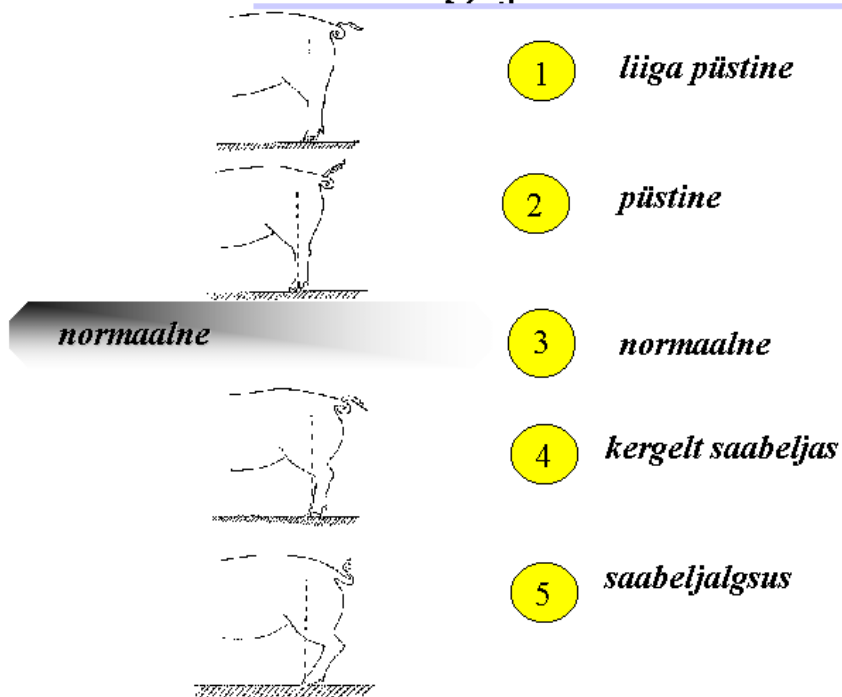
Joonis 4. Noorlooma välimiku hindamine - esijäsemete seis

Esijäsemete sõrgatsid

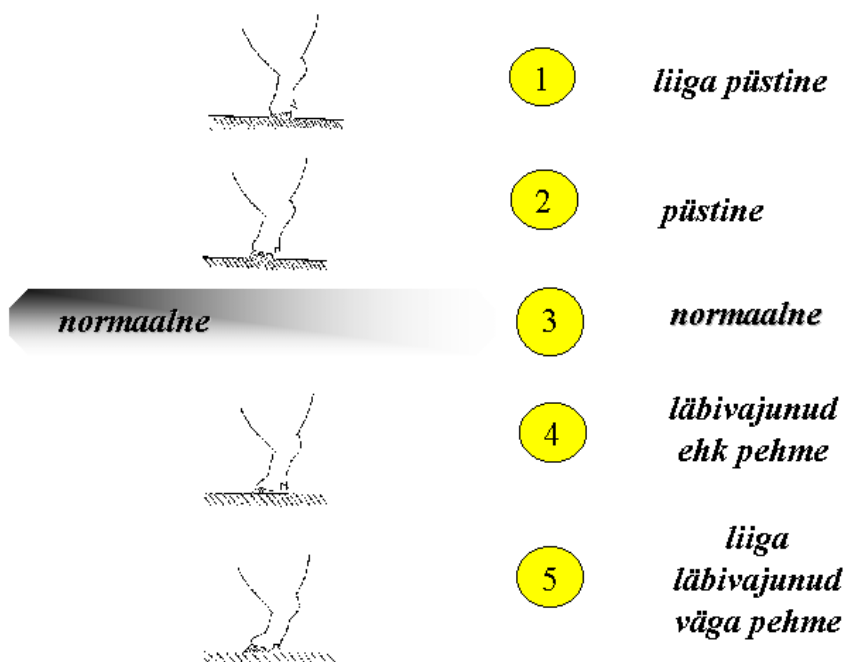
Joonis 5. Noorlooma välimiku hindamine - esijäsemete sõrgatsite asetus

Tagajäsemete seis

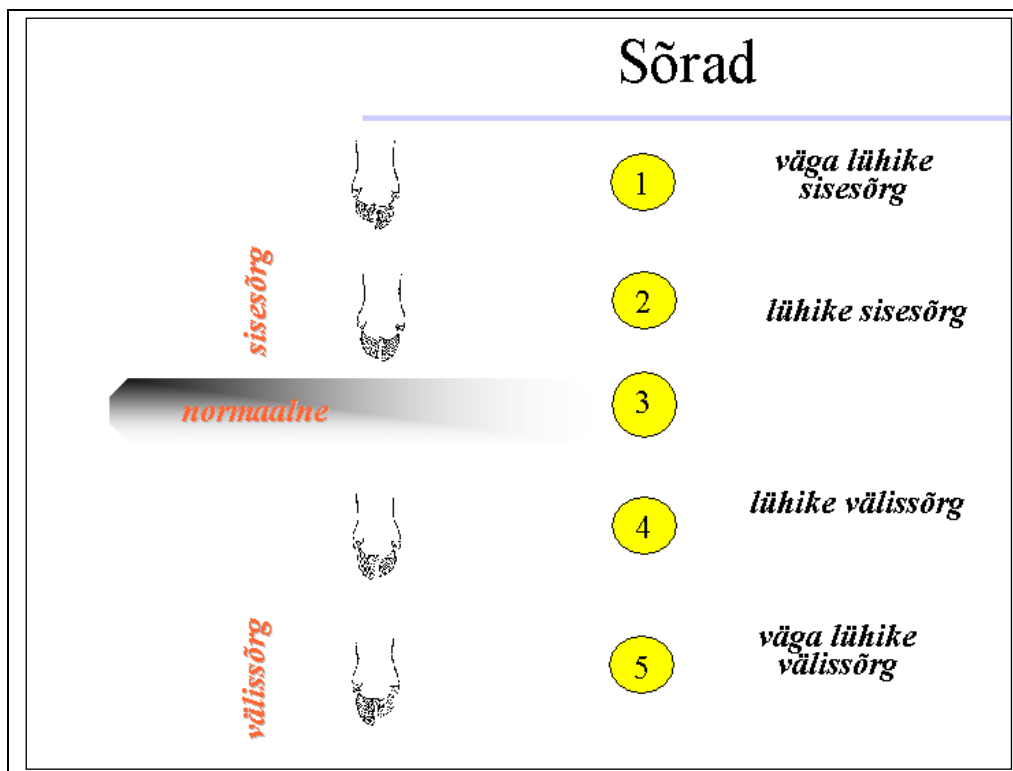

Joonis 6. Noorlooma välimiku hindamine – tagajäsemete seis

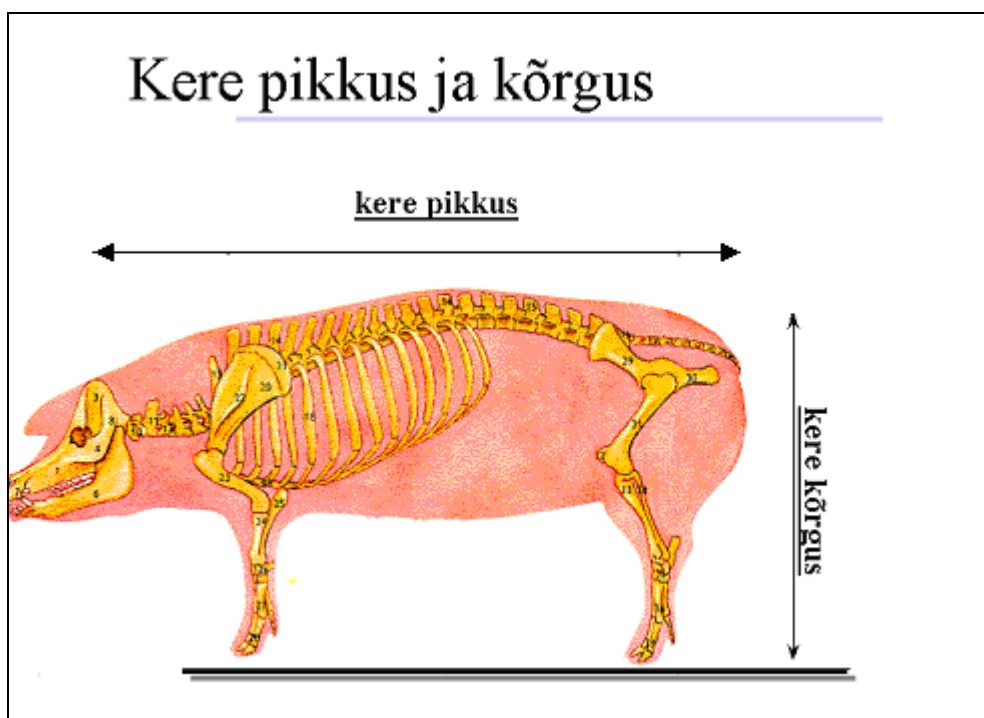
Tagajäsemete sõrgatsite asetus

Joonis 7. Noorlooma välimiku hindamine - tagajäsemete sõrgatsite asetus

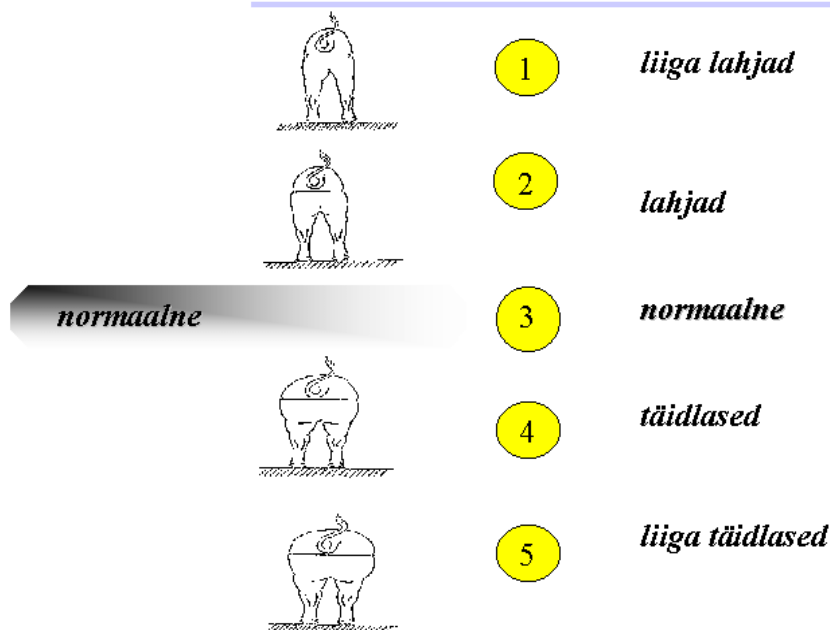

Joonis 8. Noorlooma välimiku hindamine – sõrad ees -ja tagajäsemetel

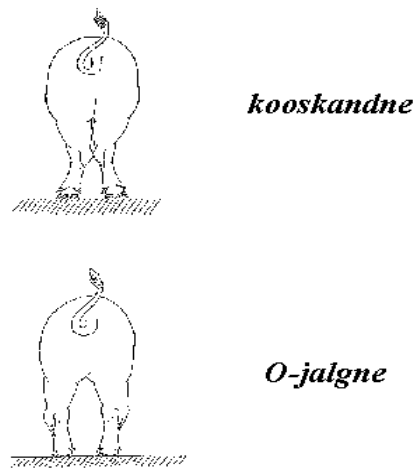
Joonis 9. Noorlooma välimiku hindamine - kere pikkus ja kõrgus

Sinkide lihavus

Joonis 10. Noorlooma välimiku hindamine - lihavus

Tagajäsemete väärasetus

Joonis 11. Noorlooma välimiku hindamine - tagajäsemete väärasetus

Kui sigadel esineb aretuseks sobimatuid välimiku vigu, siis need tuleb registreerida karjatesti algdokumendil ja sisestatada jõudlusandmete kogumise programmi kommentaaridena. Possus on kommentaarid, mis välistavad sea kasutamise aretuseks, märgitud kolme hüüumärgiga (nt peitmunandilisus!!!). Aretusest väljalangemise põhjusteks võivad olla nt anomaaliad, probleemsed nidad, ebasobilik välimik, jalgade ja liigete haigused, ebanormaalselt arenenud suguorganid, lihavus puudulik jne).

Noorsigade testiandmete sisestamiseks Possusse on igale tõule ette antud kontrollpiirid, mis on koondatud alljärgnevasse tabelisse 2. Kui looma

mõõtmistulemused nendesse piiridesse ei mahu, siis jäävad loomad geneetilisest hindamisest välja. Kontrollpiire muudetakse ETSAÜ korraldusega.

Tabel 2. Karjatesti andmete soovituslikud kontrollpiirid ja korrektuuri faktorid

Kontrollpiirid:

eesti maatõugu emisele,
eesti suurt valget tõugu emisele,
eesti maatõugu kuldile,
eesti suurt valget tõugu kuldile,
ristandemisele koodiga LxY, YxL, YxLY, LxYL

Jõudlusandmete sobivus geneetiliseks hindamiseks:

100 kg-le taandatud ööpäevane juurdekasv > **425** g/ööpäevas

Näitaja

Geneetilises hindamise osalemise nõuded näitajale

Testimisvanus/ päeva

120 - 220

Nisad mõlemal pool

5- 10

Testimismass /kg

< 150

Lihassilma läbimõõt mm

30 - 70

Pekipaksus mm

7- 20

EJ-korrektuur

keskm. mass 100 kg

faktor 3.72 g/kg

piirkond 85 - 115 kg

Pekikorrektuur

keskm. mass 100 kg

faktor 0.04 mm/kg

piirkond 85 - 115 kg

kus: Geneetilises hindamise osalemise nõuded näitajale on see andmete vahemik, mille alusel kontrollitakse andmete sobivust geneetiliseks hindamiseks.

Farmis kogutud karjatesti andmed sisestab Possusse karjatesti läbiviija, vastutades ühtlasi enda poolt fikseeritud andmete õigsuse eest. Sisestatud karjatesti andmed saadetakse edasiseks töötlemiseks ja loomade geneetiliseks hindamiseks EPJ andmebaasi karjatesti läbiviija poolt.

7.6 Rümpade mõõtmine ja andmete registreerimine

Sigade rümpade hindamine toimub lihatööstuses. Lihajõudlustesti viib läbi ETSAÜ poolt volitatud isik. Lihajõudlustestil hinnatakse ja mõõdetakse liha kvaliteeti ning lihajõudlusnäitajaid. Rümpade hindamistulemused registreeritakse ETSAÜ-s rümpade hindamise registris.

Hinnatakse baasaretusfarmides üleskasvatatud, karjatestil mõõdetud ja prakeeritud kultide rümpad eesmärgiga saada lihajõudluse näitajad seemendusjaama kultide ja farmidesse müüdud kultide vendade kohta. Pärast sigade tapmist rümpad poolitatakse piki selgroolülisid. Tapasoojad rümpad kaalutakse 45 minuti jooksul sea veretustamisest vahetult enne jahutuskambris saatmist 0,1 kilogrammise täpsusega ja määratakse rümba tailihasisaldus ultraheliaparaadiga Ultra FOM 300. Rümpad jaotatakse tailihasisalduse alusel SEUROP süsteemi järgi. Jahtunud rümpad mõõdetakse ja hinnatakse (vt foto 2 ja 3) jahutuskambris pärast tapmist 24 (+/- 4) tunni jooksul järgmiste näitajate järgi:

1. Rümba pikkus mõõdetakse mõõdulindiga kahest kohast sentimeetrites:
 - rümba pikkus I – rümba rippuvalt poolküljelt

hübemeluu kraniaalsest servast kuni kaelalüli kraniaalse servani;

- rümba pikkus II – rümba rippuvalt poolküljelt hübemeluu kraniaalsest servast kuni rinnaku ja esimese roide ühenduskohani.

2. Seljapeki paksus mõõdetakse joonlauaga selja keskjoonelt millimeetrites koos nahaga 4 kohast:

- turja seljapeki kõige paksemast kohast;
- 6. – 7. roide vahekoht;
- seljapeki kõige õhemast kohast;
- landelt (*m. gluteus medius*) seljapeki kõige õhemast kohast;
- keskmine seljapeki paksus on nende nelja mõõdu keskmine.

3. Lihassilma pindala – s.o. selja pikima lihase (*m. longissimus dorsi*) ristlõikepindala ruutsentimeetrites.

- Rippuvas asendis oleva rümba parem poolkülj poolitatakse 13. ja 14. roide vahekoht.
- Statiivile asetatud digitaalkaameraga pildistatakse lahtilõigatud lihassilma ja tema peale jääva peki pindala.
- Digitaalfotod salvestatakse arvutisse ja spetsiaalse lihassilma mõõtmise programmiga Scan Star määratakse lihassilma pindala, pekipindala ning landelihase (*m. gluteus medius*) peal (kõige õhemas kohas) ja ees olevad küljepeki paksused.
- Arvutatakse pekipindala ja lihassilma suhe - lihasuse indeks (LI):

$$LI = \text{peki pindala cm}^2 / \text{lihassilma pindala cm}^2$$

4. Lihakvaliteedi näitajana määratakse liha pH-väärtus pH-meetriga 24 (+/- 4) tundi pärast sea tapmist jahutuskambris rippuval jahtunud rümba paremalt poolküljelt 13. – 14. roide vahekoht selja pikimast lihasest (*m. longissimus dorsi*).

5. Vastavalt pH – väärtustele eristatakse :

- PSE liha (hele, pehme, vesine) – pH <5,59;
- Normaalne – pH 5,6 – 6,29;
- DFD – tume, tihe, kuiv) – pH > 6,3.

6. FOM 300 arvutab taliha sisalduse valemiga:

$$Y = 64,19701 - 0,39379 \cdot X2 + 0,08082 \cdot X3 - 0,33910 \cdot X4$$

kus:

X2 - peki paksus millimeetrites viimase rinnalüli ja esimese nimmelüli kohal, 7cm poolitusjoonest;

X3 - lihaskoe paksus millimeetrites viimase rinnalüli ja esimese nimmelüli kohal, 7cm poolitusjoonest;

X4 - peki paksus millimeetrites saba poolt 3. ja 4. rinnalüli kohal, 7 cm poolitusjoonest.

Foto 2. Ristipidi poolitatud rümbad

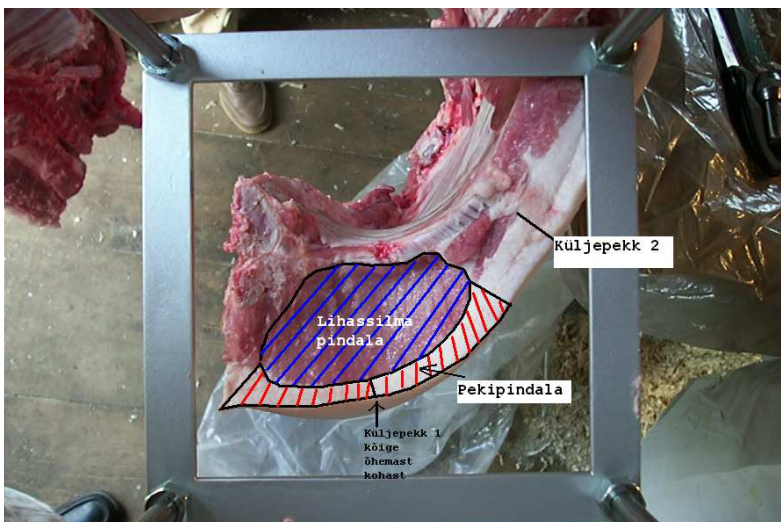

Foto 3. Näide digitaalfotost ja Scan Stariga pindalade määramisest

Lihajõudlustesti andmed registreerib lihajõudlustesti läbiviija edasiseks töötlemiseks ja kokkuvõtete tegemiseks. Lihajõudlustesti andmete õigsuse ja registreerimise eest vastutab lihajõudlustesti läbiviija.

8. Andmevahetus loomapidaja ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i vahel

Sigade jõudluskontrolliks vajalikud andmed edastatakse EPJ andmebaasi jõudlusandmete kogumise programmiga soovituslikult peale igat suuremat andmesisestust. Vajalik on andmete edastamine EPJ andmebaasi peale igat karjatesti, peale igat sigade müügiandmete sisestamist Possusse. Andmed peaksid saabuma geneetilise hindamise eelsel päeval. Hindamispäeval saabunud andmed võivad jääda jooksva nädala geneetilisest hindamisest välja. Andmebaasis luuakse põlvnemise kaudu erinevates karjades asuvatele sigadele seosed, mis on aluseks sigade geneetiliseks hindamiseks, loomade seleksiooniks ja aretuslaste suundade kujundamiseks ETSAÜs.

Andmed edastatakse EPJ otse Possu programmist sündmuste failina ja varukoopiana. Sündmuste fail sisaldab kahe andmevahetuse vahel Possusse sisestatud sündmusi, mis lisatakse EPJ andmebaasi. Varukoopia sisaldab kogu karja Possusse sisestatud andmestikku ja selle saatmise eesmärk on andmete säilitamine turvalises keskkonnas ning varukoopiate kättesaadavuse võimaldamine ETSAÜ konsulendile. Turvalisuse all mõeldakse andmete taastamisvõimalust juhul kui farmi arvuti vajab väljavahetamist uue vastu. Andmevahetuse käigus saadetakse EPJ andmebaasist farmi Possusse JKK info, mis sisaldab loomade aretusväärtusi, ETSAÜ seemendusjaama kultide infot, ostetud loomade põlvnemisandmeid ja programmi uuendusi.

EPJ andmebaasi kandmisel tekkinud ebakõlade esinemisel sigade põlvnemis- või jõudlusandmetes väljastab EPJ loomapidajale veateated. Veateated peab loomapidaja üle kontrollima, vajadusel oma Possus parandama ja tegema uue andmevahetuse, sest vigaste kirjetega loomi ei kanta andmebaasi ja need jäetakse geneetilisest hindamisest välja. Oluline on parandada ka väljaläinud loomade kohta edastatud vead, sest ka nende andmeid kasutatakse geneetilises hindamises.

Loomapidajal on alati võimalus suhelda EPJ-ga kui vea teade ei ole arusaadav või kui viga ei ole tingitud loomapidajast.

Jõudlusandmete koguja peab teadma, et enne andmete kandmist andmebaasi kontrollib EPJ klienditeenindaja täiendavalt põlvnemisandmete muutmise põhjendatust helistades või saates e-kirja kui:

1. mõni loom on Possust kustutatud;
2. muudetud on sea sünniaega;
3. muudetud on sea sünnikohta;
4. muudetud on sea põlvnemist;
5. muudetud on sea tõugu;
6. muudetud on sea individuaalnumbrit.

Andmevahetuseks peab loomapidajal olema õigus EPJ andmebaasi kasutamiseks.

9. Vastutus jõudlusandmete kogumisel ja säilitamisel

Jõudlusandmete säilitamise nõuded on kehtestatud ETSAÜ aretusprogrammiga. Testiandmete, rümpade hindamistulemuste ja põlvnemistunnistuse õigsuse eest vastutab ETSAÜ, sigade märgistamise ja jõudlusandmete õigsuse eest vastutab loomapidaja, andmebaasi jõudnud info säilitamise eest vastutab EPJ. Loomapidaja peab säilitama põllumajanduslooma põlvnemis- ja jõudlusandmeid kolm aastat, EPJ peab andmebaasi jõudnud info säilitama elektrooniliselt 10 aastat, ETSAÜ-l on kohustus säilitada välisriikidest ostetud loomade põlvnemistunnistusi elektrooniliselt või paberkandjal. Farmi jõudlusandmete koguja peab olema läbinud koolituse vastavalt ETSAÜ aretusprogrammi nõuetele ja omama jõudlusandmete koguja tunnistust. Jõudlusandmete kogujate koolituse ja tunnistuste väljaandmise eest vastutab EPJ koos ETSAÜga.

10. Jõudluskontrollis kasutatavad mõisted ja nende lühendid

Aastaemis (AE) - arvestuslik emis, mis saadakse vaadeldaval perioodil kõikide karjas olevate ja karjas olnud emiste söötmispäevade jagamisel aasta päevade arvuga. Söötmispäevi arvestatakse emise esimesest seemendusest (k.a) kuni põhikarjast väljaviimiseni, sh üleviimisel nuumaemiste käiberühma.

Abort – nurisünnitus tiinuse pikkusega kuni 108 päeva (k.a)

Algdokument - loomapidaja juures olev dokument, kuhu on kantud informatsioon loomade põlvnemise, seemenduste, poegimiste, võõrutamiste, karjatesti mõõtmistulemuste ja rümpade mõõtmistulemuste kohta vastavalt ETSAÜ aretusprogrammile.

Amme pesakond – juba võõrutatud emise juurde paigutatud teise või teiste emiste põrsad. Amme pesakond võimalik teha ka aborteerunud emisele, kui ta on võimeline põrsaid imetama.

AndroVision – sperma kvaliteedi hindamise aparatuur (kuni märts 2020 kasutati SpermVisioni).

Aretus - tegevus põllumajanduslooma jõudlusvõime ja geneetilise väärtuse sihipäraseks suurendamiseks ning tema majanduslikult kasulike omaduste säilitamiseks või täiustamiseks.

Aretusfarm - farm, kus tehakse jõudluskontrolli.

Aretusloom - põllumajandusloom, keda kasvatatakse aretuse eesmärgil. Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom või ristandaretusloom, kes on kantud tõuraamatusse või aretusregistrisse.

Aretusregister - elektrooniliselt peetav andmekogu, kuhu kantakse asjaomase tõu aretusprogrammis ettenähtud ristandaretussea põlvnemise, päritolu, jõudluse ja geneetilise väärtuse andmed.

Aretusväärtus - vanematelt järglastele edasiantavate geenide väärtus, mis avaldub järglaste keskmises toodangus eakaaslastega võrreldes.

Aretusühing - riiklikult tunnustatud aretusprogrammi alusel aretusvaldkondades tegutsev isik, kes korraldab aretust, kasutades eesmärgi saavutamiseks tõuraamatu ja aretusregistri andmeid, jõudluskontrolli läbiviimise või geneetilise hindamise tulemusi ning suunab aretusmaterjali käitlemist. Aretusühinguna tegutseb Eestis Põllumajandus- ja Toiduameti (kuni 01.01.21 VTA) poolt väljastatud tegevusloa alusel Eesti Tõusigade Aretusühistu.

Atesteerimine - jõudluskontrolli läbiviija poolt jõudlusandmete kogu (JAK) koolitamine ja tunnistuse väljastamine.

Baasaretusfarm - farm, kus tegeldakse sigade tõuaretusega lepingu alusel, et tagada nendes farmides aretuse ETSAÜ suundadega ühildumine ja veterinaarne kontroll karjade tervise üle.

BLUP – parim lineaarne moonutusteta prognoos.

BLUP-loomamudel - loomade geneetilisel hindamisel kasutatav lineaarne statistiline mudel, kus igal hindamises osaleval loomal hinnatakse konkreetse tunnuse aretusväärtus kogu teadaoleva toodangu- ja põlvnemisinformatsiooni alusel.

Ebaproduktiivsed päevad - emiste mitteotstarbekat kasutamist näitavad päevad. Ebaproduktiivsete päevade alla kuuluvad ümberindluse päevad, päevad seemendusest abordini, abordijärsed päevad uue seemenduseni, päevad seemendusest või võõrutusest sea prakeerimiseni põhikarjast.

Emakasisene seemendus (ESS) - kunstliku seemenduse eriliik.

Emikute söötmispäevad - päevad emiku karjatulekust (k.a) kuni esimese seemenduseni (v.a) või looma põhikarjast väljaviimiseni enne esimest

seemendust.

Emise rakendus - emise kasutamise eesmärk aretussigade või nuumikute tootjana.

Emiste söötmisspäevad - päevad emise esimesest seemendamisest (k.a) või karjatulekust emise ostmisel (k.a) kuni looma karjast väljaviimiseni (v.a).

Esmapoegimise vanus (EPV) - emise vanus päevades sünnikuupäevast (k.a) esimese poegimise (v.a) või esimese abordini (v.a).

Esmaseemenduse vanus (ESV) - emise vanus päevades sünnikuupäevast (k.a) esimese seemenduse (v.a).

Geneetiline hindamine - arvutuslikul teel loomade aretusväärtuse prognoosimine hetkel olemasoleva informatsiooni (järglased, eellased, külgsugulased) alusel vastavalt ETSAÜ aretusprogrammidele.

Geneetiline väärtus - looma tegelik tootmisvõime ehk tema genotüübi väärtus, mis avaldub temal endal, kuid ei pruugi avalduda tema järglastel.

Imetamisperiood (IP) - päevad emise poegimisest (k.a.) oma pesakonna või kasupesakonna võõrutuseni (v.a.).

Imetamispäevi pesakonna kohta (IP/PSK) - imetamispäevade arv emise poegimisest (k.a) kuni pesakonna võõrutuseni (v.a). Näitaja tuuakse välja nii emise keskmise näitajana kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana, mis on üks emise kasutamist iseloomustav efektiivsusnäitaja.

Imikpörsaste kadu (HIP) - hukkunud imikpörsaste arv.

Individuaalnumber (Ind. nr) - karjasiseselt kordumatu number põhikarja loomade eristamiseks.

Intraskoop - mehhaaniline searümpade tailihamõõtur.

Jõudlusandmed - emise põlvnemis-, seemendamise-, poegimis- ja võõrutamisandmed, noorsigade karjatesti ja rümpade mõõtmisandmed lihatööstuses.

Jõudlusandmete koguja (JAK) - loomapidaja või tema poolt volitatud isik, kellega loomapidaja on sõlminud sellekohase lepingu, kes kogub ja registreerib loomapidaja karja põllumajandusloomade jõudlusandmed ja edastab need jõudluskontrolli läbiviijale ja talle on väljastatud jõudlusandmete koguja tunnistus.

Jõudluse suhteline aretusväärtus (J_SAV) - looma jõudluse üldaretusväärtus, milles sisalduvad ööpäevase juurdekasvu, seljapeki paksuse ja lihassilma läbimõõdu aretusväärtused ökonoomiliste kaaludega vastavalt ETSAÜ aretusprogrammidele.

Jõudluskontroll - loomade jõudlus- ja põlvnemisandmete regulaarne kogumine, õigsuse kontrollimine, registreerimine, töötlemine, säilitamine ja analüüsimine nende geneetilise väärtuse hindamiseks ja majandamisotsuste tegemiseks. Jõudluskontroll on kohustuslik kõikides karjades, kus tegeletakse sigade aretusega.

Jõudluskontrolli alune kari - ühe loomapidaja ühes tootmisüksuses olevad sead.

Jõudluskontrolli andmebaas - seostatud tabelite kogum, kuhu registreeritakse sigade, kelle kohta on teada individuaalnumber, sünniaeg ja sünnikoht, põlvnemise ja toodanguandmed.

Jõudlustunnuse aretusväärtus - tunnuse pärandumine looma järglastele võrreldes baasloomade keskmisega.

Koondaretusväärtus (K_SAV) - sigade suhteline aretusväärtus, milles sisalduvad suhteline jõudluse üldaretusväärtus (J_SAV) ja suhteline viljakuse üldaretusväärtus (V_SAV) ökonoomiliste kaaludega vastavalt ETSAÜ

aretusprogrammile.

Karjatest – noorsigade lihajõudlusnäitajate näitajate määramine seakarjas kaalumise, mõõtmise ja välimiku hindamisega ETSAÜ määratud konsulendi poolt

Karjatuleku vanus - sea vanus päevades sünnikuupäevast (k.a) kuni karjatuleku kuupäevani (v.a).

Kasutusaasta - emise karjasoleku aeg aastates alates esimesest seemendamisest (k.a) kuni looma väljaviimiseni karjast (v.a).

Konsulent - aretusühistu poolt määratud karjatesti läbiviija.

Kultide söötmispäevad - päevad esimesest seemendusest või ejakulaadi andmisest (k.a) kuni karjast väljaviimiseni (v.a).

Kunstlik seemendus (KS) - emise seemendamine kuldi spermaga seemendustehniku poolt.

Lahtine pesakond - pesakond või kasulaste pesakond, millel puudub informatsioon võõrutusest.

Lahtine seemendus - seemendus, mille kohta puudub informatsioon poegimistulemusest või abordist.

Lihajõudlusnäitajad - noorsigade hindamisel karjatestil või rümpade mõõtmisel saadud lihakeha iseloomustavad näitajad.

Loogilised vead - loogikal põhinevate veakontrollide ja andmetevahelise loogilise seose alusel avastatud ebatäpsused jõudlusandmete kogumise programmis ja jõudluskontrolli andmebaasi kantud andmetes.

Loomulik paaritus (LP) - sea paaritamine kuldiga.

Mumifitseerunud looted (Muumiad) - poegimisel väljutatud looted, mis on tiinusperioodil hukkunud ja vedeliku kaotuse tõttu muutunud pruuniks.

Nooremise pesakond (NE psk) - esimest korda poeginud emise pesakond poegimisest (k.a) kuni esimese pesakonna võõrutuseni.

Nooremise söötmispäevad - päevad alates emise esimese seemenduse kuupäevast (k.a) või karjatulekust emise ostmisel (k.a) kuni esimese poegimise või abordini (v.a) või looma karjast väljaviimiseni (v.a).

Nuumaemis - põhikarjast prakeeritud emis kuni karjast väljaviimiseni.

Nuumaemiste söötmispäevad - päevad alates emise üleviimisest nuumaemiste käiberühma (k.a) kuni karjast väljaviimiseni (v.a).

Pesakond (psk) – emise järglased, kelle sünnikuupäev on sama, mis emise (ema) poegimiskuupäev.

Pesakonna number - ühesuguse sünnikuupäevaga emise järglaste identifitseerimise number, kusjuures järglaste sünnikuupäev peab olema identne ema poegimiskuupäevaga.

Piglog 105 – ultraheliaparaat elussigadel seljapeki paksuse ja lihassilma läbimõõdu mõõtmiseks.

Possu - farmides kasutatav sigade jõudlusandmete kogumise programm.

Produktiivsed päevad – ühe pesakonna tootmiseks kulunud bioloogiliselt vajalikud päevad (tiinuspäevad, imetamispäevad, kasulaste pesakonna päevad ja vaba perioodi päevad).

Puhtatõuline aretusloom - tõuraamatusse kantud tõupuhas põllumajandusloom, kelle eellased kuuluvad samasse tõugu.

Põhikari - emised ja kuldid, keda peetakse pörsaste tootmiseks.

Pörsaste ümberpaigutus - pörsaste ümberpaigutamine emiste vahel pesakondade ühtlustamise eesmärgil.

Päevad karjatulekust seemenduseni (PKS) – päevade arv emiku karjatuleku kuupäevast (k.a) esmasseemenduse kuupäevani (v.a).

Päevad seemendusest väljaminekuni (PSVM) – päevade arv emise seemendusest (k.a.) kuni karjast väljaviimiseni ehk sea müümiseni (v.a).

Päevad võõrutusest väljaminekuni (PVVM) – päevade arv emise võõrutamisest (k.a.) karjast väljaviimiseni (v.a).

Ristandaretussiga - erinevat tõugu puhtatõuliste aretusloomade sihipärase ristamise tulemusena saadud põllumajandusloom, kes on kantud aretusregistrisse.

Rümp - sea lihakeha, mis on veretustatud ning millelt on eemaldatud siseelundid, harjased, siserasv, neerud, neerurasv, suguelundid, keel, pea- ja seljaaju, saba, diafragma, pea kuklaluu ja esimese kaelalüli vahelt, esijalad randmeliigesest ning tagajalgadelt sõrad.

Scan Star - rümba lihassilma pindala mõõtmise programm.

Seemendaja (seemendustehnik) - ETSAÜ poolt tunnustatud ja vastavat tunnistust omav kunstliku seemenduse läbiviija õigusega teha seda ainult oma farmis.

SEUROP – rümpade hindamise süsteem tailihasisalduse alusel.

Suhteline aretusväärtus - väljendab punktides sea geneetilist erinevust geneetilise baasi suhtes, kus geneetilise baasi moodustavate loomade aretusväärtuste keskmine võrdub 100 punktiga ja standardhälve 6 punktiga.

Surnult sündinud põrsas (SSP) – surnult sündinud loode, millel puuduvad mumifitseerunud loote tunnused.

Sünnifarm – jõudluskontrollialune farm, kus loom reaalset sündis. Sünnifarmi kood ei pruugi olla identne PRIA ehitise koodiga.

Tiinuse pikkus (TP) – päevad seemendamisest (k.a.) kuni poegimise või abordini (v.a). Normaalne tiinuse pikkus on 109-st tiinuse päevast (k.a.) kuni 121. tiinuspäevani (v.a).

Toodangupäevad – pesakonna tootmiseks kulunud produktiivsed ja ebaproductiivsed päevad kokku (vaata joonist nr 12 "Emise tootmispäevade arvestus").

Toodangupäevad pesakonna kohta (Tood.p/psk) - ühe pesakonna tootmiseks kulunud päevade arv

Tulemuslik seemendus - seemendus, millele järgneb poegimise või abordi toodanguteade. Seemendus, millele järgneb karjast väljaviimine, ei ole tulemuslik ja statistikas kajastub seemendusest väljaläinud emiste arvus.

Tõuraamat (TR) – elektrooniliselt peetav andmekogu, kuhu kantakse asjaomase tõu aretusprogrammis ettenähtud puhtatõulise aretuslooma põlvnemise andmed, aretuslooma aretaja ja omaniku andmed ning aretuslooma jõudluse ja geneetilise väärtuse andmed koos tema eellaste nimetamisega.

Ultra Fom 300 - lihatööstustes rümpade tailihasisalduse mõõtmiseks kasutatav ultraheli aparaat.

Usaldusväärsus (Rel, R²) - looma geneetilisel hindamisel kasutatav mõiste, mille aluseks on hindamisel kasutatud informatsiooni maht ja hinnatava tunnuse päritavuskoefitsient.

Vanaemise pesakond – kaks ja enamkorda poeginud emiste pesakonnad alates emise teisest poegimisest (k.a.) kuni emise karjast väljaviimiseni (v.a).

Vanaemise söötmispäevad - päevad emise esimesest poegimisest (k.a.) või karjatulekust emise ostmisel (k.a.) kuni emise põhikarjast prakeerimiseni, s.h karjast väljaviimiseni või nuumaemiste käiberühma viimisel (v.a).

Viljakuse indeks - prognoos looma viljakuse pärandumisest tema vanemate keskmise V_SAV-de järgi.

Viljakuse suhteline aretusväärtus (V_SAV) - looma viljakuse suhteline

aretusväärtus vastavalt ETSAÜ aretusprogrammis olevatele tunnustele.

Võõrutamine - imetamisperioodi lõpetamine põrsaste eraldamisega emisest.

Ümberindlus (ÜI) – seemendatud emise indlemine järgmisel innaperioodil.

11. Sigade staatused ja nende muutumine

Loomade eristamiseks on jõudluskontrollis kasutusele võetud staatuse mõiste, kus iga siga omab staatust, mille muutumine toimub automaatselt kasutaja poolt sisestatud andmete alusel. Staatuse muutumise kohta kehtib reegel, et uue sündmuse toimumise kuupäev loetakse järgmise staatuse alguspäevaks.

Sigade staatused

Aktiivne emis – karjas olev põhikarja emis.

Aktiivne kult – karjas olev põhikarja kult, keda kasutatakse paarituseks või kelle ejakulaati (spermat) on võimalik kasutada emiste tiinestamiseks.

Ammemis - emis, kelle enda põrsad on võõrutatud ja kes kasvatab teise emise kõiki põrsaid või teiste emiste üksikuid põrsaid.

Emik (E) – individuaalnumbriga märgistatud siga põhikarja tulekust/ostmisest (k.a) kuni esimese seemendamiseni (v.a).

Emis (♀) - siga esimesest seemendamisest (k.a) kuni põhikarjast väljaviimiseni (v.a).

Imikpõrsas - siga sünnist (k.a) kuni võõrutamiseni (v.a).

Karja uuendemis - emis, kelle järglasi kasvatatakse põhikarja täiendamiseks.

Karjast väljaläinud emis (VLE) - emis alates põhikarjast väljaviimise kuupäevast (k.a).

Karjast väljaläinud kult (VLK) - kult alates põhikarjast väljaviimise kuupäevast (k.a).

Kesik – võõrdepõrsaste käiberühmast kesikute käiberühma ületoodud (k.a) kasvav siga kuni nuumikute käiberühma viimiseni (v.a).

Kult (♂) - siga esimesest paaritamisest või ejakulaadi andmisest (k.a) kuni põhikarjast väljaviimiseni (v.a).

Noorkult – kult põhikarja tulekust (k.a) kuni esimese paaritamise või ejakulaadi andmiseni (v.a).

Nooremis (NE) – emis esimesest seemendamisest (k.a) kuni esimese poegimiseni (v.a).

Nuumik – kesikute käiberühmast nuumikute käiberühma ületoodud (k.a) kasvav siga kuni karjast väljaviimiseni (v.a).

Põrsas aretuseks - põrsas, kes on sündimise järgselt ühe ööpäeva jooksul märgistatud pesakonna numbri või ema numbriga.

Põrsastega emis – imetav emis alates poegimisest (k.a) kuni oma pesakonna või kasulaste pesakonna võõrutamiseni (v.a).

Registreeritud emis – osaliselt puuduvate jõudlus- ja/või põlvnemisandmetega sea staatus enne karjavõtmist emikuks

Registreeritud kult - osaliselt puuduvate jõudlus- ja/või põlvnemisandmetega sea staatus enne karjavõtmist kuldiks

Seemendatud emis – emis seemendamisest või paaritamisest (k.a) kuni abordi või poegimiseni (v.a) või põhikarjast väljaviimiseni (v.a).

Testitud nooremis – karjatestil hinnatud siga

Testitud noorkult - karjatestil hinnatud siga

Testkult – kult, kellel on vähem kui 20 testitud järglast, testitud järglased

asuvad vähem kui kahes karjas ja / või aretusväärtuste hindamistulemuste usaldusväärsus on alla 60%.

Vanaemis (VE) - emis esimesest poegimisest (k.a) kuni karjast väljaviimiseni (v.a).

Võõrdepõrsas - imikpõrsaste käiberühmast võõrdepõrsaste käiberühma ületoodud (k.a) kasvav siga kuni kesikute käiberühma viimiseni (v.a).

Võõrutatud emis - emis võõrutamisest (k.a) kuni esimese võõrutusjärgse seemenduseneni (v.a).

Väljaläinud emis - põhikarjast väljaläinud siga, kes võib olla müüdud või kantud nuumaemiste käiberühma.

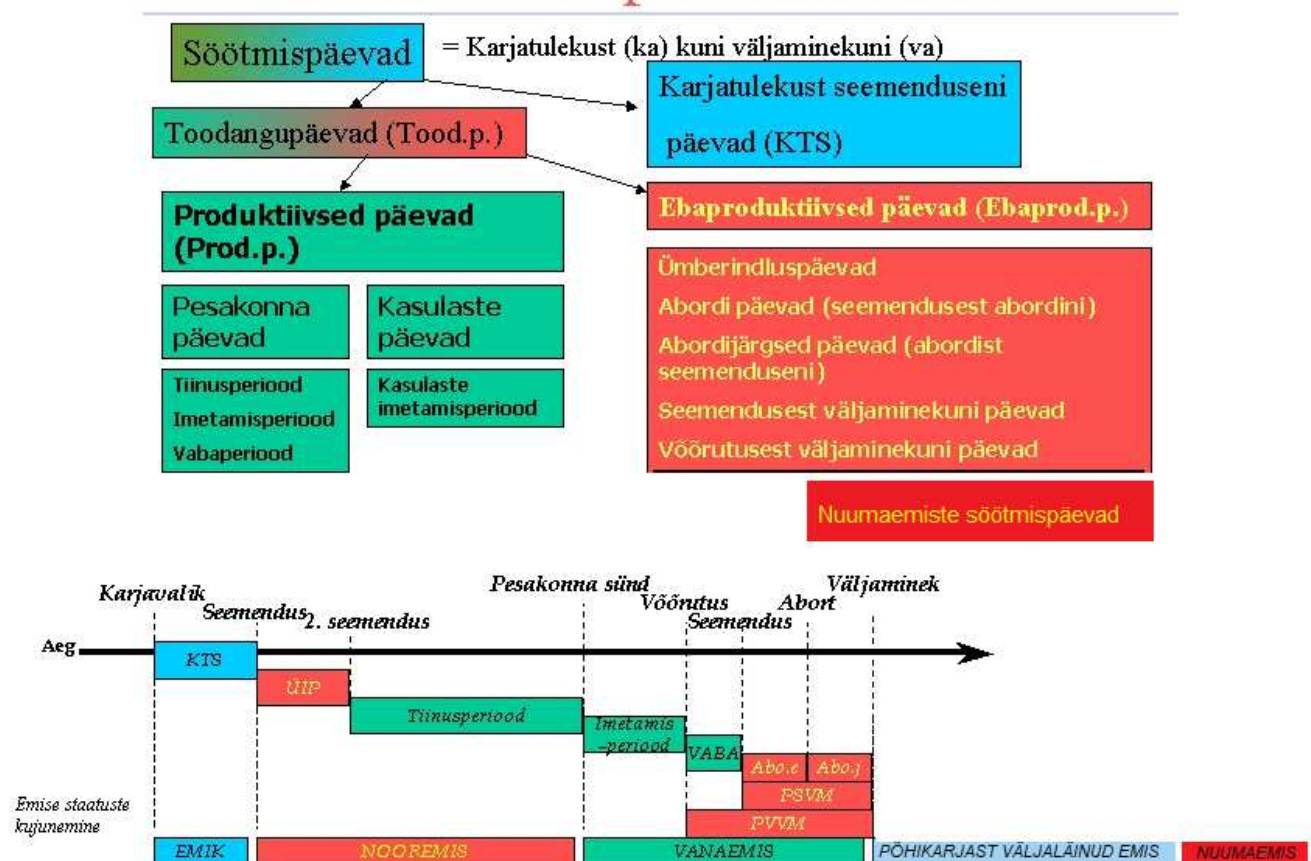
Väljaläinud kult - põhikarjast väljaläinud siga

Väljaläinud nuumaemis – nuumaemiste käiberühmast väljaläinud emis

Väljaläinud registreeritud nooremis – testitud ja teise karja müüdud noore sea staatus kuni karjatulekuni uues karjas.

Väljaläinud registreeritud noorkult - testitud ja teise karja müüdud noore sea staatus kuni karjatulekuni uues karjas.

Emise tootmispäevade arvestus

Joonis 12. Emise staatuse muutumine

12. Toodangu arvutamine

Anomaalia % - suhtarv väljendatakse anomaaliade esinemissagedust kokku sündinud põrsaste arvust.

$$\text{Ano\%} = \frac{\text{Ano}}{\text{KSP}} \cdot 100\%$$

kus:

Ano – anomaaliaga põrsaste arv;
KSP – elusalt ja surnult sündinud põrsaste arv.

Ebaproduktiivsed päevad pesakonna kohta – emise mitteotstarbeka kasutamise päevad pesakonna tootmiseks.

$$\text{EPP} / \text{PSK} = \frac{\text{TP} - \text{PROD}}{\text{PSK}}$$

kus: EPP – ebaproduktiivseid päevi;
TP – tootmispäevi;
PROD – jõudluspäevi ehk produktiivseid päevi;
PSK – pesakondade arv.

Elusalt sündinud põrsaid aastaemise kohta – perioodi jooksul karjas elusalt sündinud põrsaste arv aastaemise kohta.

$$\text{ESP} / \text{AE} = \frac{\text{ESP} \cdot 365,25}{\text{SP}}$$

kus: ESP – elusalt sündinud põrsaste arv;
AE – aastaemis;
SP – söötmisspäevade arv;
365,25 – keskmine päevade arv aastas.

Elusalt sündinud põrsaid pesakonnas (ESP/psk) – elusana sündinud põrsaste arv pesakonna kohta. Antud näitajat mõistetakse kui emise viljakust. Näitaja tuuakse välja nii emise keskmise näitajana kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana.

$$\text{ESP} / \text{PSK} = \frac{\text{ESP}}{\text{PSK}}$$

kus: ESP – elusalt sündinud põrsaste arv;
PSK – pesakondade arv.

Imikpõrsaste kao % – hukkunud imikpõrsaste arv elusalt sündinud põrsaste arvust väljendatuna protsentides

Produktiivsed päevad pesakonna kohta (Prodpäevi/psk) – ühe pesakonna tootmiseks kulunud vajalikud päevad.

$$\text{Prodpäevi} / \text{PSK} = \frac{\text{TI} + \text{IP} + \text{VABA}}{\text{PSK}}$$

kus: TI – tiinuspäevade arv;
IP – imetamispäevade arv k.a kasulaste imetamispäevade arv;
VABA – võõrutuse ja seemenduse vaheline päevade arv;
PSK – pesakondade arv.

Karjauuendusprotsent (KU %) – perioodi jooksul uuendatud põhikarja emiste osatähtsus, mille arvutamiseks jagatakse nooremiste arv noor- ja vanaemiste arvuga ja saadud suhe väljendatakse protsentides.

Karjaindeks – karjasiseselt kasutatav kõigi sel perioodil aktiivsete emiste toodanguindeksite aritmeetiline keskmine. Tööplaanide väljastamisel arvutatakse see väärtus regulaarselt uuesti.

$$\text{KI} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \text{Toodl}_i$$

kus:

KI – karjaindeks;
ToodI – toodanguindeks.

Karjatesti indeks (T-indeks) - arvutatakse igale loomale eraldi, kusjuures arvesse võetakse ainult antud looma karjatestil mõõdetud seljapeki paksus, eluaja juurdekasv ja testivanus.

T-indeks on juurdekasvu ja pekipaksuse punktide summa. Juurdekasvu punktid saadakse eluaja juurdekasvu ja testimisvanuse alusel. Pekipaksuse punktid saadakse juurdekasvu ja pekipaksus alusel. Juurdekasvu ja pekipaksuse punktide keskväärtus on 53 punkti ja T-indeksi keskväärtus on 106 punkti.

Kokku sündinud põrsaid pesakonnas (KSP/psk) - Antud näitajat mõistetakse kui emise koguviljakust, mis sisaldab elusalt- ja surnultsündinud põrsate ja mumifitseerunud loodete arvu. Näitaja tuuakse välja nii emise keskmise näitajana kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana.

$$\text{KSP/psk} = \frac{\text{ESP} + \text{SSP} + \text{muumia}}{\text{PSK arv}}$$

Kus:

KSP/psk – kokku sündinud põrsaste arv pesakonna kohta;
ESP – elusalt sündinud põrsaste arv;
SSP – surnultsündinud põrsaste arv.

Kokku sündinud põrsaid aastaemise kohta (KSP/AE) - perioodi jooksul karjas kokku sündinud põrsaste arv aastaemise kohta. Antud näitaja sisaldab elusalt- ja surnultsündinud põrsate ja mumifitseerunud loodete arvu aastaemise kohta.

$$\text{KSP/AE} = \frac{\text{ESP} + \text{SSP} + \text{muumia} \cdot 365,25}{\text{SP}}$$

Kus:

KSP/AE – kokku sündinud põrsaid aastaemise kohta;
ESP – elusalt sündinud põrsaste arv;
SSP – surnult sündinud põrsaste arv;
SP – söötmisspäevade arv;
365,25 – keskmine päevade arv aastas.

Pesakondade arv aastaemise kohta:

$$\text{PSK} / \text{AE} = \frac{\text{PSK} \cdot 365,25}{\text{SP}}$$

kus:

PSK – pesakondade arv;
AE – aastaemis;
SP – söötmisspäevade arv;
365,2 – keskmine päevade arv aastas.

Pesakonna indeks – võõrutatud pesakonda iseloomustav näitaja. Esimese pesakonna kohta pesakonnaindeksit ei arvestata, vaid tehakse seda emise teise pesakonna võõrutuse järgselt:

$$\text{PI} = \frac{\text{SP} + \text{VP}}{2} + \frac{365,25}{\text{TP}}$$

kus:

SP – sündinud põrsaste arv;
VP – võõrutatud põrsaste arv;
TP – toodangupäevade arv (tiinuspäevad + imetamispäevad + vaba perioodi päevad + ümberindluspäevad).

NB! Ümberindluspäevad ja aborti tõttu ebaproduktiivsed päevad võetakse arvesse järgneva pesakonna pesakonnaindeksis. Ebaproduktiivsed päevad pärast viimast võõrutatud pesakonda pesakonnaindeksis ei kajastu.

Poegimiste protsent - poeginud emiste protsent kõikidest antud perioodil tehtud seemendustest, mille tulemus on teada:

$$PO = \frac{PSK}{SEEM - LS} \cdot 100\%$$

kus:

PSK – antud perioodil poeginud emiste arv;
SEEM – seemendatud emiste arv;
LS – lahtise seemendusega emiste arv.

NB! Poegimiste arvu hulka loetakse ka abort e nurisünnitus (kõik põrsad sündisid surnult).

Põrsaindeks – iseloomustab viljakuse ja tiinestumiste seost, näitajat kasutatakse ka seemendustehniku töö hindamiseks:

$$Pi_{esp} = \frac{ESP}{PSK} \cdot PO \text{ ja } Pi_{ksp} = \frac{KSP}{PSK} \cdot PO$$

kus:

ESP - elusalt sündinud põrsaste arv;
KSP - kokku sündinud põrsaste arv;
PSK - pesakondade arv;
PO - poegimiste protsent.

Surnult sündinud põrsaste arv pesakonna kohta (SSP/psk) – Näitaja tuuakse välja nii emise keskmise näitajana kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana.

Tailiha % - ultraheliaparaadiga mõõdetud seljapeki paksuse ja seljalihase läbimõõdu alusel leitav tailiha osakaal kogu lihakehast:

$$Y = 64,39 - 0,28 \cdot X_1 + 0,14 \cdot X_2 - 0,55 \cdot X_3,$$

kus:

Y – tailiha protsent;
X1 – seljapeki mõõde 1;
X2 – seljalihase mõõde;
X3 – seljapeki mõõde 2.

Tiinestuvuse % - poeginud ja aborteerunud emiste protsent kõikidest antud perioodil tehtud seemendustest, mille tulemus on teada:

$$T\% = \frac{PSK + ABO}{SEEM - LS - VMPS} \cdot 100\%$$

kus:

PSK – antud perioodil poeginud emiste arv;
ABO – abortide arv;
SEEM – seemendatud emiste arv;

LS – lahtise seemendusega emiste arv;
VMPS – pärast seemendust väljaläinud emiste arv.

Toodanguindeks – näitarv emise kogujõudluse kohta kuni vastava võõrutatud pesakonnani (k.a). TI arvestus toimub alates teise pesakonna poegimisest, võetakse arvesse ka ebaproduktiivsed päevad pärast viimast võõrutatud pesakonda, kuid jäetakse välja uue pesakonna tiinuspäevad. Juhul, kui uut seemendust järgmise pesakonna saamiseks pole veel toimunud, lisatakse korrekutuurväärtusena karja keskmine VABA perioodi pikkus.

$$TI = \frac{VP \cdot 365.25}{TP}$$

kus: VP – võõrutatud põrsaste arv emisel;
TP – toodangupäevade arv.

Võõrutatud põrsaid aastaemise kohta (VP/AE) – iseloomustab komplekselt emise viljakust, emise emaomadusi kui ka emise kasutamiseefektiivsust:

$$VP / AE = \frac{VP \cdot 365.25}{SP}$$

kus:
VP – võõrutatud põrsaste arv;
AE – aastaemis;
SP – söötmispäevade arv;
365,25 – keskmine päevade arv aastas.

Võõrutatud põrsaste arv pesakonna kohta (VP/psk) – näitaja tuuakse välja nii ühe emise kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana:

$$VP / PSK = \frac{VP}{PSK}$$

kus:
VP – võõrutatud põrsaste arv kokku;
PSK – võõrutatud pesakondade arv.

Ümberindluste protsent (ÜI%) – seemendusjärgselt mittetiinestunud ja uuesti seemendatud emiste arvu protsentuaalne suhe kõikidesse seemendustesse:

$$\ddot{U}I\% = \frac{\ddot{U}I}{SEEM} \cdot 100\%$$

kus:
ÜI – ümberinnelnud emiste arv;
SEEM – seemendatud emiste arv.

13. Sigade geneetiline hindamine ja tulemuste avaldamine

Sigade geneetiline hindamine toimub vastavalt ETSAÜ aretusprogrammile ning EPJ ja ETSAÜ vahelisele lepingule. Hindamine peab toimuma vastavalt võimalusele kord nädalas, kuid mitte vähem kui 45 korda aastas. Aretusväärtused hinnatakse protseduuridena eesti maatõu ja eesti suure valge tõu andmete, nende tõugude omavaheliste ristandite andmete ning pjeträäni

tõugu sigade andmete alusel. Eraldi hinnatakse aretusväärtused jõudlustunnustele ja viljakustunnustele.

ETSAÜ kultide suhtelised aretusväärtused, kultide efektiivsuse tulemused ja põlvnemisandmed avaldatakse EPJ kodulehel. Konkreetsetes karjas hinnatud sigade aretusväärtused tehakse farmi omanikele, spetsialistidele ja ETSAÜ konsulentidele nähtavaks jõudlusandmete kogumise programmis farmi ja EPJ vahelise andmevahetusega. EPJ kodulehe trükistel on võimalik vaadata nii aktiivsete loomade kui ka karjast väljaviidud kultide andmeid. Trükiseid on võimalik sorteerida veeru päisele klikkides ja avada neid Exceli või XML failina.

Punktiirjoonega märgitud väljadele klikkides avanevad täpsemad andmed nagu näiteks ETSAÜ kultide suhtelised lihajõudluse ja viljakuse aretusväärtused, kuldi kaart koos pildiga juhul kui pilt on EPJ andmebaasi lisatud. Kultide põlvnemise, jõudluse ja suhtelise aretusväärtuse tulemusi uuendatakse reeglina kord nädalas geneetilise hindamise päeval ja avaldatakse EPJ kodulehel <https://www.jkkeskus.ee/jkk/sead/geneetilise-hindamise-tulemused/>, mis avanevad ka ETSAÜ kodulehel oleva lingi kaudu.

Alljärgnevalt trükiste näidised.

13.1 Seemendusjaama kultide aretusväärtused

Trükist on võimalik koostada aktiivsete, karjast väljaläinud või kõikide kultide kohta vastavalt sellele, kas soovitakse näha hinnatud, testkuldi või karantiinis oleva kuldi andmeid. Kasutatud termineid, lühendeid ja arvutamise põhimõtteid saab lugeda trükise koostamisel ja parameetrite seadistamisel. Trükiste all on keskmine koondaretusväärtus (KSAV) tõugude lõikes. Punktiirjoontega märgistatud suvalise kuldi JSAV ja PI tulemusele klikkides avanevad nimekirjas olevate ETSAÜ kultide suhtelised lihajõudluse aretusväärtused (näidis 1A) ja suvalise kuldi VSAV ja PI tulemusele klikkides avanevad ETSAÜ kultide suhtelised viljakuse aretusväärtused (näidis 1B). Kuldi nimele ja registrinumbrile klikkides avaneb konkreetse kuldi kaart (näidis 1C).

Näidis 1. ETSAÜ kultide suhtelised aretusväärtused

ETSAÜ kultide suhtelised üldaretusväärtused

staatus Hinnatud kult- jõudluse hindamises on vähemalt 20 tütar vähemalt kahes karjas.
Testkult- jõudluse hindamises < 20 tütar < kahes karjas

kult

järjestus

Formaat Näita

JSAV- lihajõudluse suhteline üldaretusväärtus
 $JSAV = 0.40 \cdot AV_{jk} + 0.20 \cdot AV_{pekk} + 0.40 \cdot AV_{lihas}$
VSAV- viljakuse suhteline üldaretusväärtus
 $VSAV = 0.44 \cdot AV_{esp} + 0.16 \cdot AV_{ssp} + 0.20 \cdot AV_{hip} + 0.10 \cdot AV_{pgv} + 0.10 \cdot AV_{nisa}$
KSAV- suhteline koondaretusväärtus
 $KSAV = 0.40 \cdot JSAV + 0.60 \cdot VSAV$
PI - põlvnemisindeks, ema ja isa SAV-de keskmine
* - kuldid on ETSAÜ seemendusjaamas saadaval

	Nimi ja registrinumber	Tõug	Seem. arv	Järgl. arv	Järgl. karj. arv	JSAV ja PI	JSAV usald.	Tüt. arv	Tüt. karj. arv	VSAV ja PI	VSAV usald.	KSAV
A	FIGARO 9901-213857-19*	L	22	148	12	128	0.94					
A	KJEKK 9909-303247-18*	L	18	319	16	126	0.97	114	20	125	0.82	134
A	KART 9901-212939-19*	L	16	149	16	124	0.94	21	7	116	0.53	125

Kokku 10 rida

- Analüüsis kokku 10 hinnatud aktiivset kult, kellede keskmine KSAV on 122,5.
- Eesti aktiivsete puhtatõuliste maatõugu loomade keskmine KSAV on 104,1.
- Eesti aktiivsete puhtatõuliste suurt valget tõugu loomade keskmine KSAV on 92,4.
- Aktiivsete hinnatud kultidega kokku seemendusi 124.
- Hinnatud 21.01.21

kus:

- *- aktiivse looma tunnus;

- Seem. arv - kuldi seemenduste arv käesoleval aastal;
- Järgl. arv – hindamises osalevate kuldi järglaste arv;
- Karj. arv – hindamises osalevate kuldi järglaste karjade arv;
- JSAV ja PI - looma jõudluse suhteline aretusväärtus ja põlvnemisindeks;
- JSAV usald – jõudluse suhtelise aretusväärtuse usaldusväärsus;
- Tüt. arv – antud kuldi pesakondadega tütarde arv V_SAV hindamisel;
- Tüt. karj. arv - hindamises osalevate kuldi tütarde karjade arv.
- VSAV usald – viljakuse suhtelise aretusväärtuse usaldusväärsus;
- KSAV – suhteline koondaretusväärtus.

Näidis 1A. ETSAÜ kultide suhtelised lihajõudluse aretusväärtused

ETSAÜ kultide suhtelised lihajõudluse aretusväärtused

staatus
 kult
 järjestus
 Formaat

A - hinnatud kult. Jõudluse hindamises on vähemalt 20 tütar vähemalt kahes karjas

T - testkult. Jõudluse hindamises < 20 tütar < kahes karjas

K - karantiinis kult

* - kuldid on ETSAÜ seemendusjaamas saadaval

pekk- seljapeki osaaretusväärtus

jk- juurdekasvu osaaretusväärtus

lihas- lihassilma osaaretusväärtus

JSAV- lihajõudluse üldaretusväärtus

PI - põlvnemisindeks jõudlusele

Sorteerida saab veeru päisele klikkides

	Nimi ja registrinumber	Tõug	Piglogi näidud	100 kg. vanus	Järgl. arv	Järgl. karj. arv	SAV pekk	SAV jk.	SAV lihas	JSAV ja PI	JSAV usald.
A	<u>FIGARO 9901-213857-19*</u>	L			148	12	108	111	126	128	0.94
A	<u>KJEKK 9909-303247-18*</u>	L			319	16	109	107	126	126	0.97
A	<u>KART 9901-212939-19*</u>	L			149	16	104	111	122	124	0.94
A	<u>PINE 9901-214155-19*</u>	L			96	11	108	109	120	122	0.91
A	<u>TUNGE 9901-213874-19*</u>	Y			129	11	100	107	121	119	0.93

Kokku 10 rida

- Analüüsis kokku 10 hinnatud aktiivset kult, kellede keskmine JSAV on 119,9 .
- Eesti aktiivsete puhtatõuliste maatõugu loomade keskmine JSAV on 100,6 .
- Eesti aktiivsete puhtatõuliste suurt valget tõugu loomade keskmine JSAV on 88,1 .
- Aktiivsete hinnatud kultidega kokku seemendusi 124.
- Hinnatud 21.01.21

Kus:

- A, * – aktiivse kuldi tunnus;
- Järgl. arv – hindamises osalevate kuldi järglaste arv;
- Karj. arv – hindamises osalevate kuldi järglaste karjade arv;
- SAV pekk - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab pekipaksust edasi oma järglastele (>100 vähendab pekipaksust, <100 suurendab pekipaksust);
- SAV jk. - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab ööpäevast juurdekasvu oma järglastele (>100 suurendab juurdekasvu, <100 vähendab juurdekasvu);
- SAV lihas - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab lihassilma edasi oma järglastele (>100 suurendab lihassilma, <100 vähendab lihassilma);
- JSAV ja PI – looma jõudluse suhteline aretusväärtus ja põlvnemisindeks;
- VSAV usald – viljakuse suhtelise aretusväärtuse usaldusväärsus.

Näidis 1B. ETSAÜ kultide suhtelised viljakuse aretusväärtused

ETSAÜ kultide suhtelised viljakuse aretusväärtused

Kuldi staatus

Kuldi rakendus

järjestus

Formaat

Näita

A - hinnatud kult. Jõudluse hindamises on vähemalt 20 tütart vähemalt kahes karjas

T - testkult. Jõudluse hindamises < 20 tütart < kahes karjas

K - karantiinis kult

* - kuldid on ETSAÜ seemendusjaamas saadaval

esp- elusaltsündinud põrsaste osaaretusväärtus

ssp- sumaltsündinud põrsaste osaaretusväärtus

hip- hukkunud imikpõrsaste osaaretusväärtus

nisa- nisade osaaretusväärtus

pgv- poegimisvahemiku osaaretusväärtus

VSAV- viljakuse üldaretusväärtus

PI - põlvnemisindeks viljakusele e. viljakusindeks

Sorteerida saab veeru päisele klikkides

	Nimi ja registrinumber	Tõug	Seem. arv	Tüt. arv	Tüt. karj. arv	SAV esp	ssp	hip	pgv	nisad	VSAV ja PI	VSAV usald.
A	<u>KJEKK 9909-303247-18*</u>	L	18	114	20	115	106	96	108	136	125	0.82
A	<u>IVOS 9909-298332-18*</u>	L	5	168	20	96	118	112	107	131	116	0.89
A	<u>MULTE 9909-303248-18*</u>	L	3	188	21	106	106	103	105	119	116	0.88
A	<u>KART 9901-212939-19*</u>	L	16	21	7	117	101	92	91	121	116	0.53
A	<u>BOER 9901-211348-18*</u>	Y	0	29	11	111	98	95	112	119	114	0.58
A	<u>BAILEY 9901-213025-19*</u>	Y	0	25	5	107	90	95	112	112	106	0.54
A	<u>TUNGE 9901-213874-19*</u>	Y	51									
A	<u>FIGARO 9901-213857-19*</u>	L	22									
A	<u>STAL 9901-217302-19*</u>	Y	9									
A	<u>PINE 9901-214155-19*</u>	L	0									

- Kokku 10 rida
- Analüüsis kokku 10 hinnatud aktiivset kult, kellede keskmine VSAV on 115,5.
 - Eesti aktiivsete puhtatõuliste maatõugu loomade keskmine VSAV on 105,1.
 - Eesti aktiivsete puhtatõuliste suurt valget tõugu loomade keskmine VSAV on 98,9.
 - Aktiivsete hinnatud kultidega kokku seemendusi 124.
 - Hinnatud 21.01.21

Kus:

A, * – aktiivse kuldi tunnus;

- Seem. arv – kuldi seemenduste arv käesoleval aastal;
- Tüt. arv – antud kuldi pesakondadega tütarte arv V_SAV hindamisel;
- Tüt. karj. arv - hindamises osalevate kuldi tütarte karjade arv;
- SAV esp - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab oma järglastele elusalt sündinud põrsaste arvu;
- ssp - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab oma järglastele surnult sündinud põrsaste arvu
- hip - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab oma järglastele hukkunud imikpõrsaste arvu;
- pgv - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab oma järglastele poegimisvahemiku pikkust;
- nisad - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab oma järglastele nisade arvu;
- JSAV ja PI – looma jõudluse suhteline aretusväärtus ja põlvnemisindeks;
- VSAV usald – viljakuse suhtelise aretusväärtuse usaldusväärsus.

Näidis 1C. Kuldi kaart

TATRO 864549

Tõug	Y	Sünniaeg	27.05.2014	Sünnifarm	SOOME
Reg.number	9908-864549-14	Tätoveeringu nr.	823143/		
PIGLOG 105	--- (+)				
JSAV	125	VSAV	97		
PEKK_AV	-3.64	JK_AV	+ 15.07	LIHAS_AV	+10,12

Põlvnemisinfo

ISA	TATRO 9908-830254-12(Y)	li	JETHRO 9908-761663-09 (Y)	lii	TAALA 9908-716156-07 (Y)	lie	9908-742991-08 (Y)
		le	9908-683072-08 (Y)	lei	KADETTI 9908-438631-03 (Y)		
EMA	9908-823143-12(Y)	Ei	KEISARI 9908-781134-10 (Y)	Eii	REIKKA 9908-736061-08 (Y)	Eie	9908-758346-08 (Y)
		Ee	9908-737013-10 (Y)	Eei	JURMU 9908-600007-07 (Y)	Eee	9908-698420-08 (Y)

Seemendusinfo

FARM	SEEM. ARV	MITME KULDIGA	KS ARV	NORM. SEEM. ARV	ÜI ARV	PSK ARV	ABORTE	ANOMAALIAD	ESP/PSK	KSP/PSK	ÜI %
18	1053	4	1049	1049	106	752	30	11	11.9	13	10.1

Järglaste tapaandmete info

Järgl. arv	Vanus tapmisel	Tapavanuse std.h	Rümba mass	Rümba mass(kg)	Rümba mass std.h	Rümba pikkus 1 (cm)	Rümba pikkus std.h	Seljapekk 6.-7. roidelt(mm)	Seljapekk 6.-7. roidelt std.h	Lihassilma pindala (cm2)	Lihassilma pindala std.h	Tailiha %	Tailiha std.h	SEUROP S	SEUROP E	SEUROP U
------------	----------------	------------------	------------	----------------	------------------	---------------------	--------------------	-----------------------------	-------------------------------	--------------------------	--------------------------	-----------	---------------	----------	----------	----------

0

Puhtatõuliste järglaste karjatestiinfo

Järgl. arv	Vanus testil	Mass testil	Pekk X1	Lih X2	Pekk X3	Tailiha %	T-indeks	JSAV	X13_AV	X2_AV	JK_AV	VSAV	Viljakus_AV
111	201.2	119.8	11.3	65.9	11.9	63.9	107.3	123.7	-3.23	+8.78	+20.54	104.8	+0.10

MÄRKUSED:

Trükitud: 05.06.17

13.2 ETSAÜ kultide efektiivsus

Sellel trükisel on ühe kuldi efektiivsuse näitajad kahel real:

- Real EESTI kajastub kõikide jõudluskontrollialuste farmide keskmine statistika
- Real VALIK kajastub ETSAÜ poolt valitud viie parima farmi statistika. Vastavat valikut uuendatakse igal aastal pärast aasta kokkuvõtete avalikustamist.

ETSAÜ aktiivsete kultide efektiivsus

staatus

kult

Formaat

Näita

T - testkult. Jõudluse hindamises < 20 tütar < kahes karjas

* - kuldid on ETSAÜ seemendusjaamas saadaval

Staatuse- karjast väljas. Kult karjast välja viidud kuni aasta tagasi

Sorteerida saab veeru päisele klikkides

Eesti- kõik tulemused

Valik- valikfarmide tulemused

Kasutus	Nimi ja registrinumber	Tõug	Mitmes farmis seem.	Seem. arv	2.seem. kult erinev	ÜI arv	ÜI%	Poegimisi va abort	Abortide arv	Anom. arv	esp/psk	ksp/psk
Eesti	FOLD 9909-295346-18*	D	4	18	0	9	50.0	7	0	0	11.6	13.0
Valik	FOLD 9909-295346-18*	D	1	4	0	1	25.0	3	0	0	12.3	13.7
Eesti	IVOS 9909-298332-18*	L	23	729	14	95	13.3	487	10	2	13.0	14.1
Valik	IVOS 9909-298332-18*	L	5	124	1	7	5.7	104	3	2	14.2	14.9
Eesti	LIIN D 9909-9999-18*	D	28	21930	217	2645	12.2	14062	295	67	13.2	14.2
Valik	LIIN D 9909-9999-18*	D	5	5058	14	310	6.1	3621	80	56	14.3	15.1

kus:

- Seemenduskuldi registrinumber - kuldi nimi ja registrinumber;
- Tõug - kuldi tõug;
- Mitmes farmis seem. - farmide arv, kus nimetatud kult on kasutatud;
- Seem. arv - seemenduste arv ühel innaperioodil ühe või mitme erineva kuldiga;
- 2. seem. kult erinev - seemenduste arv, kus emist on samal innaperioodil seemendatud erinevate kultidega ;
- ÜI arv - ümberinnelnu emiste arv;
- ÜI% - ümberinnelnu emiste osakaal;
- Poegimisi v.a. abort - poeginud emiste arv v.a abort;
- Anom. arv - esinevate anomaaliade arv;
- Esp/psk - elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas;
- Ksp/psk - kokku sündinud põrsaste arv pesakonnas (ESP+SSP+muumiad).

13.3 ETSAÜ kultide tütarde keskmine viljakus ja aretusväärtused

ETSAÜ kultide tütarde keskmine viljakus ja aretusväärtused

staatus

Formaat

Näita

Analüüsis eesti maatõugu ja eesti suurt valget tõugu tütreid

Staatuse: väljalainud kuldid - kult karjast välja viidud kuni aasta tagasi

* -ga märgitud kuldid on seemendusjaamas saadaval

Sorteerida saab veeru päisele klikkides

NB! Trükisel on kasutatud tõupuhaste eesti maatõugu ja eesti suurt valget tõugu tütreid.

13.4 ETSAÜ kultide järglaste lihajõudlus

ETSAÜ kultide järglaste lihajõudlus

staatus Staatus: väljaläinud kuldid - kult karjast välja viidud kuni aasta tagasi
analüüsitavad järglased *-ga märgitud kuldid on seemendusjaamas saadaval
Formaat SAV - järglaste keskmine SAV/PI (ei sisalda pietraanide aretusväärtusi)
Sorteerida saab veeru päisele klikkides

Nimi ja registrinumber	Kuldi tõug	Järgl. arv	Järgl. karj. arv	Mass kg	Pekk mm	Lihassilm mm	Tailiha %	Ööp. jk_100 g	SAV pekk	SAV lihas	SAV jk	JSAV
IVOS 9909-298332-18*	L	330	20	119.2	9.8	66.3	65.5	583.0	102	108	108	111
LIIN D 9909-9999-18*	D	20	6	115.6	10.2	67.3	65.3	611.7				
KJEKK 9909-303247-18*	L	371	17	122.3	9.8	66.4	65.6	604.2	105	106	115	116
MULTE 9909-303248-18*	L	459	19	121.0	10.1	66.5	65.3	585.4	102	108	110	112

Kus:

- * - aktiivse kuldi tunnus, kusjuures väljaläinud kultide all tuuakse välja kuni aasata tagasi karjast väljaviidud kultide andmed
- Järgl.arv – kuldi testitud järglaste arv;
- Järgl. karj.arv – karjade arv, kus kuldi järglasi on testitud;
- Mass kg –kuldi järglaste keskmine mass karjatestil kaalutuna;
- Pekk mm – karjatestil mõõdetud kuldi järglaste pekipaksuste keskmine;
- Lihassilm mm - karjatestil mõõdetud kuldi järglaste lihassilma keskmine läbimõõt;
- Tailiha % - karjatestil mõõdetud kuldi järglaste pekipaksuste ning lihassilma alusel arvutatud tailiha sisaldus protsentides;
- Ööp.jk_100 g – kuldi järglaste keskmine eluaja juurdekasv ööpäevas grammides karjatestil;
- SAV pekk - näitab, kuidas konkreetse kuldi järglased keskmiselt pärandavad pekipaksust edasi oma järglastele;
- SAV lihas - näitab, kuidas kuidas konkreetse kuldi järglased keskmiselt pärandavad lihassilma edasi oma järglastele;
- SAV jk - näitab, kuidas kuidas konkreetse kuldi järglased keskmiselt pärandavad ööpäevast juurdekasvu oma järglastele;
- JSAV – kuldi järglaste keskmine jõudluse suhteline aretusväärtus

13.5 Viimasel kuul testitud noorsigade paremik

Trükise saab koostada puhtatõuliste eesti suurt valget ja eesti maatõugu nooremiste ja -kultide kohta.

Noorloomade aretusväärtused

Tõug

L

Sugu

nooremis

Formaat

Tavaline

Näita

Kuvatakse viimase 30. päeva jooksul testitud ja hinnatud noorloomade paremikku, kelle keskmine KSAV ületab küsitud grupi aktiivsete loomade keskmist.
Sorteerida saab veeru päisele klikkides

Registrinumber	Tõug	Piglogi näidud	SAV pekk	SAV lihas	SAV jk	JSAV	VSAV	KSAV	Testi kuupäev	ISA nimi ja registrinumber	ISA viimane omanik
1012-2512-20	L	8-65-9-66,3 (9+8)	108	107	122	122	115	124	08.01.2021	KJEKK 9909-303247-18*	ETSAÜ KSJ
250-275-20	L	8-70-8-67,6 (8+8)	107	112	109	117	114	120	04.01.2021	MULTE 9909-303248-18*	ETSAÜ KSJ
1012-2506-20	L	7-68-7-68,1 (8+8)	112	110	109	117	111	118	08.01.2021	IVOS 9909-298332-18*	ETSAÜ KSJ
1012-2489-20	L	8-67-9-66,6 (8+8)	105	112	109	116	111	118	08.01.2021	MULTE 9909-303248-18*	ETSAÜ KSJ

Kus:

- Registrinumber – testitud sea registrinumber;
- SAV pekk - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab pekipaksust edasi oma järglastele (>100 vähendab pekipaksust, <100 suurendab pekipaksust);
- SAV lihas - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab lihassilma edasi oma järglastele (>100 suurendab lihassilma, <100 vähendab lihassilma);
- SAV jk. - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab ööpäevast juurdekasvu oma järglastele (>100 suurendab juurdekasvu, <100 vähendab juurdekasvu);
- JSAV– looma jõudluse suhteline aretusväärtus;
- VSAV – viljakuse suhtelise aretusväärtuse usaldusväärsus;
- KSAV – suhteline koondaretusväärtus.

14 ETSAÜ konsulentidele ja farm spetsialistidele

Info on kättesaadav farmi omanikele ja spetsialistidele ning ETSAÜ konsulentidele, sest need puudutavad konkreetse farmi tootmistulemusi. Juurdepääsuks on vaja EPJ andmbaasi kasutajaõigusi.

14.1 Hinnang kultide ümberindlusele

Trükiisel on võrdlus seemendusjaamas ja karjas asuvate kultide keskmisest ümberindlemisest ja viljakusest, kusjuures kuldi omaniku koodil klikkides avaneb võrdlus seemendusjaama või karjas asuvate kultide omavaheliseks võrdlemiseks.

Hinnang ÜI-le kuldi omanike lõikes

Emise omaniku kood

10

Seemenduste kuupäev alates:

010120

Seemenduste kuupäev lõpetades:

311220

Formaat

Tavaline

Näita

Kuupäeva formaat peaks olema PP.KK.AAAA ehk 31.01.2003

Kuldi omanik	Seemenduste arv	Pesakondi	Lahtised pesak.-d	Abortide arv	Anomaaliaid	ÜI%	Viljakus
121	1919	1057	624	25	0	213	11,1 13,22
1012	122	60	40	1	1	21	17,2 12,55

14.2 Hinnang kasutatud kultidele

Karjas kasutatud kultid

Sisesta karja kood

Kultide suhtelised aretusväärtused

Sisesta seemendusaasta

Formaat

Tavaline

Näita

Kuldi registrikood	Tõug	Järgl. arv	Karj. arv	SAV pekk	SAV jk	SAV lihas	J_SAV	JSAV usut.	SAV esp	SAV ssp	SAV hip	SAV pgv	SAV nisad	V_SAV	VSAV usut.	Tüt. arv	Karj. arv	KSAV ▲	Kuldi omanik
9909-303247-18 KJEKK*	L	319	16	109	107	126	126	0.97	115	106	96	108	136	125	0.82	114	20	134	ETSAÜ KSJ
9909-303246-18 MULTE	L	198	16	108	110	114	120	0.95	113	102	99	106	123	120	0.77	79	16	126	ETSAÜ KSJ
9901-212939-19 KART*	L	149	16	104	111	122	124	0.94	117	101	92	91	121	116	0.53	21	7	125	ETSAÜ KSJ
9901-211121-18 KAAS	Y	113	11	100	110	116	118	0.92	116	98	93	113	109	117	0.57	25	10	123	ETSAÜ KSJ
9909-303248-18 MULTE*	L	400	18	105	109	116	119	0.98	106	106	103	105	119	116	0.88	188	21	122	ETSAÜ KSJ
9909-298338-18 IVOS	L	192	16	111	105	108	113	0.95	108	108	104	108	120	119	0.82	100	12	121	ETSAÜ KSJ

14.3 Karja emiste viljakus ja aretusväärtused

Emiste viljakus ja aretusväärtused

Staatus

SAV - üldaretusväärtus

Omanik

PI - põlvnemisindeks

Rakendus

Staatus - karjast väljas. Emis karjast välja viidud kuni aasta tagasi

Tõug

Sorteerida saab veeru päisele klikkides

Pesakondade arv

NB! Ära tee uut päringut enne kui eelmine on lõppenud!

Formaat

Tavaline

Näita

Kõrva-märk	Tõug	Psk. arv	esp kokku	ssp kokku	hip kokku	esp psk	võõr. arv	vp kokku	vp psk	VSAV	JSAV	KSAV	RAKENDUS
1379	YxL	6	73	1	4	12	6	67	11,2	111	104	110	Seem.nuumikuks
1397	YxL	7	75	4	2	11	6	76	12,7	103	108	106	Seem.nuumikuks
963	L	7	90	3	3	13	7	88	12,6	112	94	106	Remontema
984	L	7	91	6	3	13	7	85	12,1	107	101	106	Remontema
1840	YxL	2	28	3		14	2	28	14	110	106	111	Seem.nuumikuks
1847	YxL	3	47	2	2	16	3	42	14	113	110	115	Seem.nuumikuks
1117	YxL	7	82	1	8	12	6	65	10,8	98	PI 109	104	Seem.nuumikuks

14.4 Karja pesakondade viljakusindeksid

Pesakonna viljakusindeks

Sisesta omanik

Vali emise kasutuseesmärk

Vali pesakonna tüüp

Vali pesakonnannumber

Järjesta

Formaat

Pesakondade info kuvatav kuni **200 päeva**

Pesakonna number sh. abordiga lõppenud poegimised

Pesakonna viljakusindeks on ema ja isa viljakuse üldaretusväärtuste aritmeetiline keskmine

Pesakonna viljakusindeks puudub, kui kasvõi ühel vanematest puudub viljakuse üldaretusväärtus

Farm	Emise kõrvamärk	Psk. nr	Poegis kp.	Seem. kult	Viljakus PI ▲	Psk. tüüp kult/emis	Emise rakendus
1012	2148	1	10.08.2020	KJEKK 303247	121	L/YxL	Seem.nuumikuks
1012	2115	1	10.08.2020	KJEKK 303247	121	L/YxL	Seem.nuumikuks
1012	2068	1	15.08.2020	KJEKK 303247	121	L/L	Remontema
1012	2158	1	29.10.2020	KJEKK 303247	120	L/L	Remontema
1012	2133	1	12.08.2020	KJEKK 303247	120	L/YxL	Seem.nuumikuks
1012	2090	1	09.08.2020	KJEKK 303247	120	L/YxL	Seem.nuumikuks

14.5 Paaride valik

Paaridevaliku programm on leitav Possu seapidajale oluline töövahend, mis pakub emise seemendamiseks kulte, kes ei ole kolme põlvkonna ulatuses sugulased. Programmiga on võimalik kulda valida tõu järgi ning sobivaid kulte järjestada individuaalnumbri, omaniku, viljakuse ja jõudluse suhtelise aretusväärtuse järgi. Kulda pakub programm oma karjast ja seemendusjaamast.

PAARIDE VALIK

Emise kõrvamärk Ei paku kulda, kes on suguluses emisega või põlvnemine puudub JKK andmebaasis.

Emise omanik

Kuldi tõug

Järjesta

Formaat

Kuldi registrikood	Tõug	J_SAV	V_SAV	Omanik
VESUV 223-4102-15	Landrass	136	114	ETSAÜ KSJ
VATANEN 1231-6890-16	Landrass	127	113	JAMPO
ALKE 9909-267216-15	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ
NQFFE 9909-270903-16	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ
NAVAR 9909-270906-16	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ
CHERRY 9909-275686-16	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ

14.6 Sperma kvaliteet

Andmed sisestab ETSAÜ seemendusjaam, edastab need EPJ andmebaasi, kus see tehakse farmi spetsialistidele nähtavaks Possu portaalis.

Sperma kvaliteedi kontroll

kogumiskuupäev

Formaat

Näita

Päringu alustamiseks peab olema etteantud sperma kogumise kuupäev.

NB! Kuupäeva formaat peab olema PP-KK-AAAA (01-01-2010) või PP.KK.AAAA (01.01.2010).

KULT_NIMI	TOUG	KOGUMISKUUPAEV	LIKUVUS	L24H	L48H	L72H	L96H
270897 JAGET	D	28.05.2017	90	93	91	93	
267216 ALKE	L	28.05.2017	88	95	94	93	
270906 NAVAR	L	28.05.2017	95	93	94	94	
4102 VESUV	L	28.05.2017	90	95	96	94	
277030 VALMET	L	28.05.2017	94	96	97	95	
196399 BERG	Y	28.05.2017	97	97	94	95	
4251 SAM	DxL	28.05.2017	95	94	90	93	
4254 ZIN	DxL	28.05.2017	96	93	93	94	

14.7 Poegimiskord

Taastootmisnäitajad poegimiskorra kaupa

Vali emise omanik

Sisesta seem. kp alates

Sisesta seem. kp kuni

Formaat

Näita

Tulemused arvatud seemenduskupäevade vahemiku järgi

PSK arv- pesakondade arv emisel

KSP/PSK - kokku sündinud põrsaste arv pesakonnas

SSP/PSK - surnult sündinud põrsaste arv pesakonnas

ESP/PSK - elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas

VP/PSK - võõrutatud põrsaste arv pesakonnas

ESV - esmaseemendusvanus

PSK	SEEM arv	Ü1%	PSK arv	KSP/PSK	SSP/PSK	ESP/PSK	VP/PSK	ESV
1	124	14	103	11.8	1.0	10.8	8.5	250
2	114	21	84	12.8	0.9	11.9	9.8	251
3	95	13	77	14.3	1.1	13.3	10.5	253
4	81	14	65	14.0	1.4	12.5	10.0	251
5	71	4	68	14.2	1.5	12.7	9.6	251
6	67	7	56	14.0	2.2	11.9	8.6	250
7	59	8	48	14.2	1.8	12.3	8.8	250
8	57	14	43	14.5	2.1	12.4	8.7	249
9	40	10	29	13.3	2.9	10.4	8.8	249
10	27	15	22	13.8	1.5	12.2	9.1	254
11	19	11	15	14.2	1.8	12.4	9.3	253
12	11	0	7	14.6	1.7	12.9	9.1	251
13	6	0	6	11.0	2.0	9.0	8.0	251

Kokku 13 rida

14.8 ETSAÜ kuldid

Kuldi iseloomustuse sisestab ja pildid laeb üles ETSAÜ seemendusjaama koostöös aretuskonsulendiga.

Aktiivsed kuldid

Nimi	Reg. nr.	Iseloomustus	Pilt
ALKE	9909-267216-15		
BERG	9901-196399-16		
CHERRY	9909-275686-16		
DAAN	9901-197494-16		
DIRK	9901-196620-16		
JARVIN	9909-254822-15		

15. ETSAÜ konsulentidele

Aretusühistu konsulentidele on Possu portaalis loodud mitmeid trükiseid ja töövahendeid, mis lihtsustavad aretustöö korraldamist ning jooksva ülevaate saamist jõudluskontrollist. Konsulendil on võimalik saada EPJ andmebaasist näha jõudluskontrollis olevate farmide nimekirja koos emiste arvuga, printida põlvnemistunnistusi, saada teavet põlvnemisandmetes esinevate ebatäpsuste kohta, korraldada oma tööd prognoositavate testimismahtude järgi ning saada ETSAÜ seemendusjaama kultide ümberindluse ja viljakuse võrdlusnäitajad erinevates farmides. Olemas ka võimalus farmi emisekarjast paremiku e tuumiku leidmiseks, kasutades mitmeid erinevaid parameetreid.

16. Jõudluskontrolli lepingu muutmine, kehtivus ja lõppemine

Muutmise, kehtivuse ja lõppemise tingimused on fikseeritud loomaomaniku ja EPJ vahelises määramata ajaks sõlmitud ja allkirjastatud jõudluskontrolli lepingus.